

SAGLIK TURİZM DEĞERLENDİRME RAPORU

1. GİRİŞ

Sağlık hizmetlerinin uluslararası düzeyde üretimi, tüketimi ve bu bağlamda hastaların uluslararası düzeyde dolaşımı tarih boyunca her zaman var olan bir olgu olmuştur. Ancak özellikle son yıllarda ağırlıklı olarak bilgi ve iletişim teknolojisinin kaynaklık ettiği küreselleşme süreci ile birlikte bu dolaşım daha da artmış ve sağlık turizmi etiketi odaklı olarak ciddi bir pazar yaratılmıştır. Türkiye'nin de içinde bulunduğu bazı ülkeler bu artan uluslararası hasta dolaşımı pastasından pay almak için son 15-20 yıldır ciddi girişimlerde bulunmaktadır.

Türkiye 2003 yılından bu yana gerçekleştirmiş olduğu Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP) ile sağlık hizmetlerinin tüm bileşenlerinde önemli gelişmeler ve iyileştirmeler kaydetmiş, toplumun sağlığını geliştirmiş ve geline nokta da sadece ulusal hastalara değil aynı zamanda uluslararası hastalara da kaliteli ve maliyet-etkili hizmet verecek kurumsal kapasiteye ulaşmıştır. Bu bağlamda Türkiye son yıllarda uluslararası hasta dolaşımından önemli ölçüde pay alan bir destinasyon ülkesi konumuna gelmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de sağlık hizmeti alan uluslararası hastaları geldikleri ülkeler, iller, aylar, hastaneler, klinikler vb. açısından analiz etmek ve raporlamak, bu bağlamda Türkiye'nin medikal turizm alanındaki mevcut durumunu ortaya koymak ve medikal turizm ile ilgili olarak oluşturulacak politikalara rehberlik edecek önerilerde bulunmaktır.

Bu çalışmada kullanılan veriler; Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı'nın "Yabancı Uyruklu Hasta Takip Sistemi" adlı web tabanlı kayıt sistemine 81 ildeki tüm hastanelerin 01.01.2012-31.12.2012 tarihleri arasında girdiği veriler kullanılarak elde edilmiştir. Elde edilen veriler çalışmanın amacına uygun olarak analiz edilmiş ve raporlanmıştır. Analiz ve raporlama mantığı olarak "**uluslararası hasta**" kavramı üzerinden hareket edilmiştir. Bu mantıkla uluslararası hastalar dört ana alt bileşen bağlamında değerlendirilmiştir. Bunlar; 1) medikal turizm kapsamındaki hastalar (medikal turist), 2) turistin sağlığı kapsamındaki hastalar, 3) sağlık alanında ikili anlaşmalar kapsamında hizmet alan hastalar ve 4) Sosyal Güvenlik Kurumu'yla anlaşma kapsamında hizmet alan hastalardır.

Bu amaç ve kapsam çerçevesinde çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Önce, Türkiye'deki medikal turizme ilişkin bilgilere; sonra uluslararası sağlık hizmetleri ve uluslararası hasta kavramına ilişkin kısa bilgilere yer verilmektedir. Daha sonra sayılarla Türkiye'de medikal turizm konusu 2012 yılı verileri kullanılarak "uluslararası hasta" bağlamında ayrıntıları ile ele alınmaktadır. Son olarak sonuç ve önerilere yer verilmektedir.

2. TÜRKİYE'DE MEDİKAL TURİZM

Türkiye'de medikal turizm konusunu kısaca ortaya koymadan önce sağlık turizmi ile ilgili genel kavramları ortaya koymakta fayda vardır.

2.1. Sağlık Turizmi

2.1.1. Sağlık Turizmi ve Sağlık Turisti Tanımları

Sağlık turizmi kavramının ne olduğuna ilişkin çok çeşitli tanımlar olmakla birlikte, söz konusu tanımların; seyahat amacı ve seyahatin süresi gibi ortak belli başlı unsurları içerdiği belirtilebilir. Bu anlamda çalışmamıza ışık tutacak bir sağlık turizmi tanımlaması şu şekilde

yapılabilir. *Sağlık turizmi*, sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların tedavi edilmesi amacıyla ikâmet edilen yerden başka bir yere seyahat edilmesi ve gidilen yerde en az 24 saat kalınarak sağlık ve turizm olanaklarından yararlanılması olarak tanımlanabilir. Belirtilen amaçlarla seyahat eden kişiye de “sağlık turisti” denilmektedir.

2.1.2. Sağlık Turizmi Türleri

Sağlık turizmi türlerine bakıldığında ağırlıklı olarak; medikal turizm, termal/SPA/wellness turizmi, yaşlı turizmi ve engelli turizmi olmak üzere dördü bir sınıflama yoluna gidildiği görülmektedir.

Medikal turizm (tıp turizmi): Medikal turizm sağlık turistinin iyilik halinin gelişmesi için yapılan tıbbi işlem ya da etkinlikleri içermektedir. Hastalığın iyileştirilmesi durumu; tıbbi check-up, sağlık taraması, diş tedavisi, kalp ameliyatı, protez takılması, kanser tedavisi, nöroşirurji, organ nakilleri ve nitelikli tıbbi müdahaleleri gerektiren diğer işlemleri kapsamaktadır (Aydın, Constantinides, Mike, Yılmaz, Genç ve Lanyi 2012).

Termal/SPA/wellness turizmi: Günümüzde turizm türleri amaca, talebe ve insanların zevk ve hobilerine göre çok çeşitlilik göstererek değişik alanlardaki yeniliklerle giderek zenginleşirken, sağlık turizmi de zinde kalmayı bir yaşam biçimi haline getirmiş, ruh ve beden güzelliğine önem veren çağdaş insanlara da hizmet vermeye başlamıştır. Termal turizmin türevlerini üç ana başlık altında toplamak mümkündür: 1) klimatizm (temiz havadan yararlanma), 2) termalizm (kaplıca) ve 3) üvalizm (meyve-sebze kür tedavisi) (Aydın, Constantinides, Mike, Yılmaz, Genç ve Lanyi 2012). Bu raporumuzun kapsamı “medikal turizm” ile ilgilidir.

Yaşlı turizmi: Son dönemlerde sağlık turizminde yaşlıların bakımı ile ilgili kurulan tesisler ve bu amaçla yapılan seyahatler de sağlık turizminin yeni bir türü olarak turizm faaliyetlerinde yerini almaya başlamıştır. Türkiye İstatistik Kurumu 31 Aralık 2011 verilerine göre 74.724.269 olan Türkiye nüfusunun yarısını 29 yaş altında olanlar oluştururken 65 yaş ve üzeri olanların sayısı ise hiç de azımsanamayacak bir sayı olan 6 milyona ulaşmış bulunmaktadır. Buna 50-64 yaş grubuna dâhil olan 9,5 milyon civarındaki ileri yaşlı sınıflandırmasına girenleri eklersek 5,5 milyon civarında (50 yaş ve üstü) büyük bir sayı ile karşılaşmaktayız (Aydın, Constantinides, Mike, Yılmaz, Genç ve Lanyi 2012).

Engelli turizmi: Engelliler için özel bakım, klinik otellerde ve rehabilitasyon merkezlerinde verilmektedir.

2.1.3. Sağlık Turizminin Gelişimi ve Nedenleri

İnsanoğlu var olduğundan beri hastaların uluslararası düzeyde dolaşımı söz konusudur. Yirminci yüzyılın sonlarına kadar genellikle gelişmekte olan ülkelerdeki zengin kesimler ağırlıklı olarak ülkelerinde olmayan tedavi yöntemleri ve/veya daha kaliteli sağlık hizmetleri için gelişmiş ülkelerdeki daha iyi hizmet olanakları olan sağlık tesislerine giderek oradaki hizmetlerden yararlanmışlardır. Ancak yirmi birinci yüzyılda uluslararası hasta dolaşımı yön değiştirmeye başlamıştır. Son yıllarda gelişmiş ülkelerdeki insanlar daha ucuz ve kaliteli hizmetler için gelişmekte olan ülkelere seyahat etmektedirler.

Sağlık turizminin gelişmesinde çok çeşitli faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Bunlar; dünyada yaşanan küreselleşme süreci, bilgi-iletişim teknolojisindeki hızlı gelişmeler, ülke sağlık sistemlerinde yaşanan problemler, tüketicilerin bilinçlenmesi, sektörlerin yeni pazar arayışları ve ürün çeşitlemeleri ve Avrupa Birliği (AB) gibi dinamikler olarak belirtilebilir (Yıldırım ve Altunkaya 2006).

2.1.4. Sağlık Turizminde Öne Çıkan Destinasyonlar

Global ölçekte değerlendirildiğinde son 10-15 yılda bazı ülkelerin sağlık turizmi destinasyonları anlamında ön plana çıktıkları gözlemlenmektedir. En fazla ön plana çıkan ülkeler arasında; Türkiye, ABD, Hindistan, Singapur, Malezya, Güney Kore, Tayland, Macaristan, Brezilya, Arjantin, Güney Afrika, Küba, Meksika, Almanya, İtalya, Fransa, Polonya, İspanya, Yunanistan ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkeleri belirtmek olanaklıdır.

2.2. Türkiye’de Medikal Turizm

Türkiye’de genel olarak sağlık turizmi, özelde ise medikal turizm son 10-15 yıl içinde genel olarak turizm sektöründeki olumlu gelişmelere paralel olarak hızlı bir gelişme göstermeye başlamıştır.

Dünya genelinde turizm hareketlerinde bir artış olduğu gözlenmektedir. Dünya Turizm Örgütü’nün (World Tourism Organisation/WTO) verilerine göre 2010 yılında turist sayısı 980 milyon iken, bu rakam ortalama yıllık % 3,5’lik bir büyüme ile 2011 yılında 1 milyarı geçmiştir. Türkiye dünya turizm destinasyonları arasında 2010 yılında 27 milyon turist ile 7. sırada iken, 2011 yılında 29 milyon turist ile bir üst sıra olan 6. sıraya yükselmiştir (Tablo 1). Ancak bu turizm hareketlerinden elde edilen gelirler açısından değerlendirildiğinde Türkiye ilk 10 ülke arasına girememektedir (UNWTO 2012).

Tablo 1. Dünya Turizm Destinasyonları

Ülkeler	Milyon Turist		Değişim (%)
	2010	2011	2011/2010
1. Fransa	77,1	79,5	3,0
2. ABD	59,8	62,3	4,2
3. Çin	55,7	57,6	3,4
4. İspanya	52,7	56,7	7,6
5. İtalya	43,6	46,1	5,7
6. Türkiye	27,0	29,3	8,7
7. İngiltere	28,3	29,2	3,2
8. Almanya	26,9	28,4	5,5
9. Malezya	24,6	24,7	0,6
10. Meksika	23,3	23,4	0,5

Kaynak: UNWTO (2012)

İnsanları uluslararası turizm hareketlerine yönelten nedenlerden birisi hiç şüphesiz “sağlık” olmaktadır. Dünyada sağlık amaçlı turizm hareketlerinin yukarıda bahsedilen büyümeye paralel bir seyir izlediğini söylemek doğru bir tespit olacaktır. 2010 yılında sağlık turizminin pasta büyüklüğünün 100 milyar dolar olduğu ifade edilmektedir. Bu harcamayı yaklaşık 22

milyon sağlık turisti gerçekleştirmektedir. Sağlık turizminin bir alt dalı olarak değerlendirilen medikal turizmin dünyadaki potansiyeline ve gelişme sürecine bakıldığında ilerleyen yıllarda önemli düzeyde küresel bir rekabet ortamının olacağı düşünülmektedir (Aydın, Aypek, Aydın, Şahbaz ve Arslan 2011).

Dünya turizm hareketlerinde önemli bir pay sahibi olan Türkiye (Aydın, Aypek, Aydın, Şahbaz ve Arslan 2011); sahip olduğu altyapı olanakları, kaliteli sağlık hizmetleri, yetişmiş insangücü, rekabetçi fiyat avantajları, devlet desteği, özellikle bulunduğu coğrafi konum itibarıyla sahip olduğu eşsiz doğal ve tarihi zenginlikleri ve uygun iklim koşulları ile birleşen kaliteli turizm işletmeciliği ve dünyaca bilinen Türk konukseverliği (Yıldırım ve Altunkaya 2006) ile medikal turizm alanında da her geçen gün daha fazla pay sahibi olmaktadır.

Eldeki resmi verilere göre, 2011 yılında Türkiye’de sağlık hizmeti alan uluslararası hasta sayısı 156.176 iken bu sayı 2012 yılı için yaklaşık olarak 262.000 olmuştur. Bu ise yaklaşık olarak % 68 artış anlamına gelmektedir (Tablo 3).

2.3. Türkiye Sağlık Turizmi Stratejisi

Sağlık Bakanlığı’nın 2013-2017 yılları arasını kapsayan Stratejik Eylem Planı’nda sağlık turizmine ilişkin amaç ve hedefler de yer almaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Sağlık Bakanlığı Stratejik Eylem Planı 2013-2017: Sağlık Turizmine İlişkin Amaç ve Hedefler

AMAÇ 4	Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına ve küresel sağlığa katkı aracı olarak sağlık sistemini geliştirmeye devam etmek.
HEDEF 4,5	Türkiye’de sağlık turizmini güçlendirmek.
Hedefe Yönelik Stratejiler	
4.5.1.	Sağlık turizmi kapsamında tanıtım yapmak ve cazibe oluşturmak.
4.5.2.	Sağlık turizmi kapsamında verilen hizmet sunumunun kalitesini iyileştirmek.
4.5.3.	Sağlık turizmi hizmet kapsamını genişletmek.
4.5.4.	Sağlık turizmi yönetimini iyileştirmek.

2.4. Türkiye Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018: Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı

Programın Amacı ve Kapsamı

Tıbbi tedavinin alınması, termal kaynakların kullanılması, rehabilitasyon hizmetlerinin ve kişilerin kendilerini iyi ve sağlıklı hissetmesini sağlayan hizmetlerin giderek artmasına paralel olarak sağlık turizmi, ülkemizin potansiyeli dikkate alındığında önemli bir fırsat sunmaktadır.

Bu programla, Türkiye’nin dünyada yükselen pazar konumunda olduğu medikal turizm, termal turizm ve ileri yaş-engelli turizmi alanlarındaki hizmet kalitesinin yükseltilerek rekabet gücünün artırılması amaçlanmaktadır.

Program Hedefleri

- Termal turizmde 100.000 yatak kapasitesinin oluşturulması
- Termal turizmde 1.500.000 (600.000 tedavi amaçlı) yabancı termal turiste hizmet sunulması
- Termal turizmde 3 milyar dolar gelir elde edilmesi
- Medikal turizmde dünyanın ilk 5 destinasyonu içerisinde olunması

- 750.000 medikal yabancı hastanın tedavi edilmesi
- Medikal turizmde 5,6 milyar dolar gelir elde edilmesi
- İleri yaş turizmde 10 bin yatak kapasitesi oluşturulması
- İleri yaş turizmde 150.000 yabancı turistini ülkemizi ziyaret etmesi
- İleri yaş turizmde 750 milyon dolar gelir elde edilmesi

Performans Göstergeleri

- Termal, medikal ve ileri yaş turizmde yatak kapasitesi
- Termal, medikal ve ileri yaş turizmde turist sayısı
- Termal, medikal ve ileri yaş turizmde turizm geliri
- Medikal turizmde Türkiye'nin dünyadaki sırası

Program Bileşenleri

1. Bileşen: Sağlık Turizmine Yönelik Kurumsal ve Hukuki Altyapının Geliştirilmesi

- Hedef ülke, bölge ve branşları dikkate alan bir sağlık turizmi stratejisi ve eylem planı hazırlanması
- Kamu kurumları arasında koordinasyon mekanizmalarının geliştirilmesi, kamu ile özel sektör arasında işbirliğinin güçlendirilmesi
- Fiyat farklılaştırmasına da imkân tanıyan mevzuat altyapısının oluşturulması
- İstatistik altyapısının geliştirilmesi

2. Bileşen: Sağlık Turizmi Alanında Fiziki ve Teknik Altyapının İyileştirilmesi

- Termal turizm varlıkları ve medikal turizm altyapısı envanterlerinin hazırlanması
- Hastane, termal otel, ileri yaş ve engelli bakım merkezleri gibi tesislerin sağlık turizmde kullanım imkânlarının artırılması
- Sağlık turizmi kapsamında yatırım ve planlama konusunda destek sağlanması, arazi temini için yeni modellerin oluşturulması

3. Bileşen: Sağlık Turizmi Hizmet Kalitesinin Artırılması

- Sağlık turizmi alanında çalışan personelin nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi
- Sağlık turizmine yönelik hizmet ve tesis standartlarının yükseltilmesi
- Konaklama ve diğer yardımcı hizmetler için kolaylaştırıcı mekanizmaların geliştirilmesi

4. Bileşen: Sağlık Turizmi Alanında Etkin Tanıtım ve Pazarlama Yapılması

- Hedef ülke ve bölgelerde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin artırılması
- Tanıtım ve pazarlama alanında kamu ve özel sektör işbirliklerinin artırılması

Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Genel Koordinatörler: Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı

Bileşenlerden Sorumlu Kurum/Kuruluş

1. Bileşen: Sağlık Bakanlığı
2. Bileşen: Kültür ve Turizm Bakanlığı
3. Bileşen: Sağlık Bakanlığı
4. Bileşen: Kültür ve Turizm Bakanlığı

3. ULUSLARARASI SAĞLIK HİZMETLERİ VE ULUSLARARASI HASTA KAVRAMI: GENEL BİR ÇERÇEVE

3.1. Uluslararası Sağlık Hizmetleri ve Uluslararası Hasta Kavramı

Sağlık hizmetlerinin uluslararası düzeyde üretimi, tüketimi ve bu bağlamda hastaların uluslararası düzeyde dolaşımı tarih boyunca her zaman var olan bir olgu olmuştur. Ancak özellikle de son yıllarda ağırlıklı olarak bilgi ve iletişim teknolojisinin kaynaklık ettiği küreselleşme süreci ile birlikte bu dolaşım daha da artmış ve sağlık turizmi etiketi odaklı olarak ciddi bir pazar yaratılmıştır.

Uluslararası hastayı, ikamet ettiği ülke dışında başka bir ülkede iken veya başka bir ülkeye giderek sağlık hizmetlerinden yararlanan kişi olarak tanımlamak mümkündür. Uluslararası hasta kavramı yerine, anlam detaylarında farklılıklar olmasına karşın; sınır ötesi hasta, sınır ötesi sağlık turisti, sağlık turisti, turistin sağlığı gibi kavramlar da kullanılabilir. Giriş bölümünde de belirtildiği gibi bu çalışmanın çerçevesi açısından uluslararası hasta kavramı kapsamına; 1) medikal turizm kapsamındaki hastalar (medikal turist), 2) turistin sağlığı kapsamındaki hastalar, 3) sağlık alanında ikili anlaşmalar kapsamında hizmet alan hastalar ve 4) Sosyal Güvenlik Kurumu'yla anlaşma kapsamında hizmet alan hastalar dâhil edilmiştir.

3.1.1. Uluslararası Hasta Sınıflaması

Türkiye dinamikleri göz önünde bulundurularak oluşturulan uluslararası hasta sınıflaması Şekil 1'de verilmekte ve aşağıda kısaca tanımlanmaktadır.

Şekil 1. Uluslararası Hasta Sınıflaması

3.1.1.1. Medikal Turizm Kapsamında Hizmet Alan Hastalar: Medikal Turistler

Termal/SPA/wellness turizmi, yaşlı turizmi ve engelli turizmi ile birlikte sağlık turizminin diğer bir alt bileşeni olan *medikal turizm (tıp turizmi)*; genellikle ikinci ve üçüncü basamak sağlık kurum ve kuruluşlarında hekimler tarafından yapılan tedavi amaçlı uygulamalardan yararlanmak için hastanın ikâmet ettiği yerden başka bir yere seyahat etme eylemi olarak tanımlanabilir. Medikal turizm kapsamındaki bu uygulamalar ağırlıklı olarak; tıbbi check-up, sağlık taraması, diş tedavisi, kalp ameliyatı, protez takılması, kanser tedavisi, nöroşirurji, organ nakilleri ve nitelikli tıbbi müdahaleleri gerektiren diğer işlemleri içermektedir (Aydın, Constantinides, Mike, Yılmaz, Genç ve Lanyi 2012). Raporumuzda kullandığımız analiz çerçevemizin temel bileşenlerinden birisi medikal turizm ve medikal turisttir.

3.1.1.2. Turistin Sağlığı Kapsamında Hizmet Alan Hastalar

Turistin sağlığı, turistin konakladığı ve gezdiği çevrenin sağlık açısından etkisini kapsar. Turistin sağlığı genellikle çevre sağlığının konusu olmaktadır. İkamet edilen yerden başka bir ülkeye tatil amaçlı giden turistlerin bu eylem sürecinde acil veya plansız sağlık hizmeti almak zorunda kalmasına turistin sağlığı denilmektedir (Aydın, Şeker ve Şahan 2011). Kısacası, turistin sağlığı, sağlık amacı dışında başka bir amaçla turizm faaliyetine katılan kişilerin, turizm hareketi süresince ihtiyaç duymaları halinde turist olarak buldukları yerde sağlık hizmetlerinden yararlanmaları anlamına gelmektedir.

3.1.1.3. Sağlık Alanında İkili Anlaşmalı Ülkelerden Gelen Hastalar

Uluslararası ilişkilerin önemli bir uygulama alanı ve mekanizması *Sağlık Alanında Milletlerarası İkili Anlaşmalar*dır. Bu anlamda T.C. Sağlık Bakanlığının da bazı ülkelerle sağlıkla ilgili birçok alanda yapmış olduğu ikili anlaşmalar vardır. Bu ülkelerden belirli sayıda hasta Türkiye'ye ilgili protokol kapsamında gelmekte olup, tedavisi Sağlık Bakanlığınca planlanmaktadır. Bu hastalar Kamu Hastanelerine veya Üniversite Hastanelerine Genel Müdürlükten resmi bir yazı ile gönderilmektedir. Türkiye'nin Sudan, Afganistan, Yemen, Arnavutluk, KKTC, Kosova, Azerbaycan ile bu kapsamda ikili anlaşmaları vardır.

3.1.1.4. Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşmalı Ülkelerden Gelen Hastalar

Ülkeler *sosyal güvenlik kuruluşları arası anlaşma* kapsamında birbirlerinin sağlık hizmetleri olanaklarından yararlanma yoluna gidebilmektedirler. Bu bağlamda Türkiye de imzalamış olduğu Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri kapsamında sağlık yardımı alma hakkı olan anlaşma yapılan ülke vatandaşlarına ve yurt dışında yaşayan vatandaşlarına (diaspora/gurbetçiler) ihtiyaç halinde sağlık hizmetleri sunabilmektedir. Türkiye'nin Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri yaptığı ülkeler 2012 yılsonu itibariyle; Almanya, Avusturya, Hollanda, Belçika, Fransa, KKTC, Makedonya, Romanya, Arnavutluk, Bosna Hersek, Çek Cumhuriyeti, Azerbaycan, Lüksemburg ve Hırvatistan'dır.

Bu kapsamda sağlık hizmeti alan uluslararası hastaların tedavi yardımları öncelikle ilgili Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ödenir. Sosyal Güvenlik Kurumu daha sonra sözleşme şartları çerçevesinde kişilerin sosyal güvenlik kurumlarından bu yardımları tahsil eder.

4. BULGULAR

4.1. Genel Bulgular

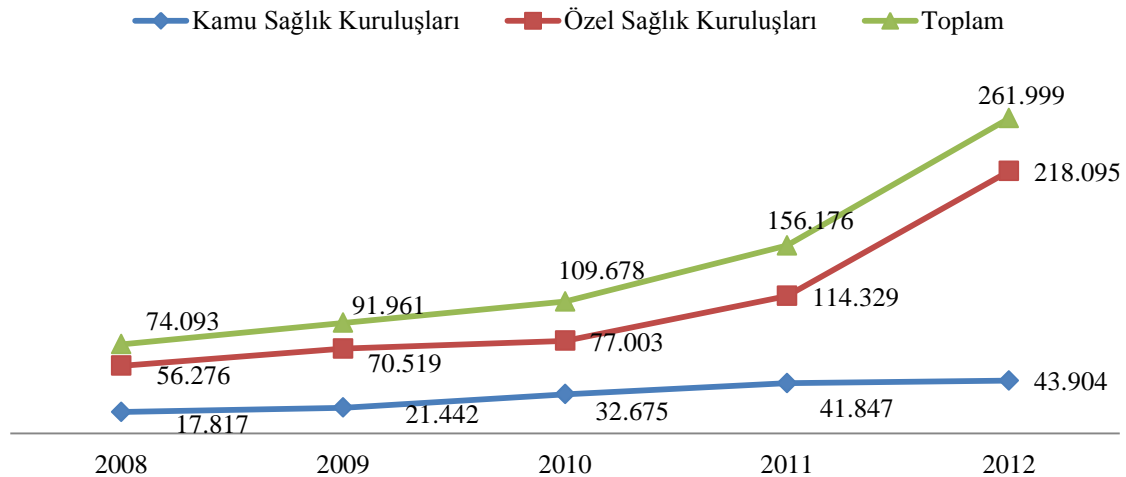
Tablo 3. Yıllara Göre Türkiye’de Sağlık Hizmeti Alan Uluslararası Hasta Dağılımı, 2012

Yıllar	Kamu Sağlık Kuruluşları		Özel Sağlık Kuruluşları		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
2008	17.817	24,1	56.276	76,0	74.093	100,0
2009	21.442	23,3	70.519	76,7	91.961	100,0
2010	32.675	29,8	77.003	70,2	109.678	100,0
2011	41.847	26,8	114.329	73,2	156.176	100,0
2012	43.904	16,8	218.095	83,2	261.999	100,0

Tablo 3’te yıllara göre sağlık hizmeti alan uluslararası hasta dağılımı verilmiştir. Uluslararası hastalar; Medikal Turistler, Turistin Sağlığı Kapsamında Hizmet Alan Hastalar, Sağlık Alanında İkili Anlaşmalı Ülkelerden Gelen Hastalar ve Sosyal Güvenlik Kurumu Kapsamında Gelen Hastalardan oluşmaktadır.

2011 yılında Kamu Sağlık Kuruluşlarına gelen hasta sayısı 41.847 iken bu sayı 2012 yılında 43.904’e ulaşmıştır. 2011 yılında Özel Sağlık Kuruluşlarına gelen hasta sayısı ise 114.329 iken 2012 yılında bu sayı yaklaşık olarak 2 katı artmış ve 218.095’e ulaşmıştır. 2012 yılında toplam uluslararası hasta sayısı 261.999 olarak gerçekleşmiştir.

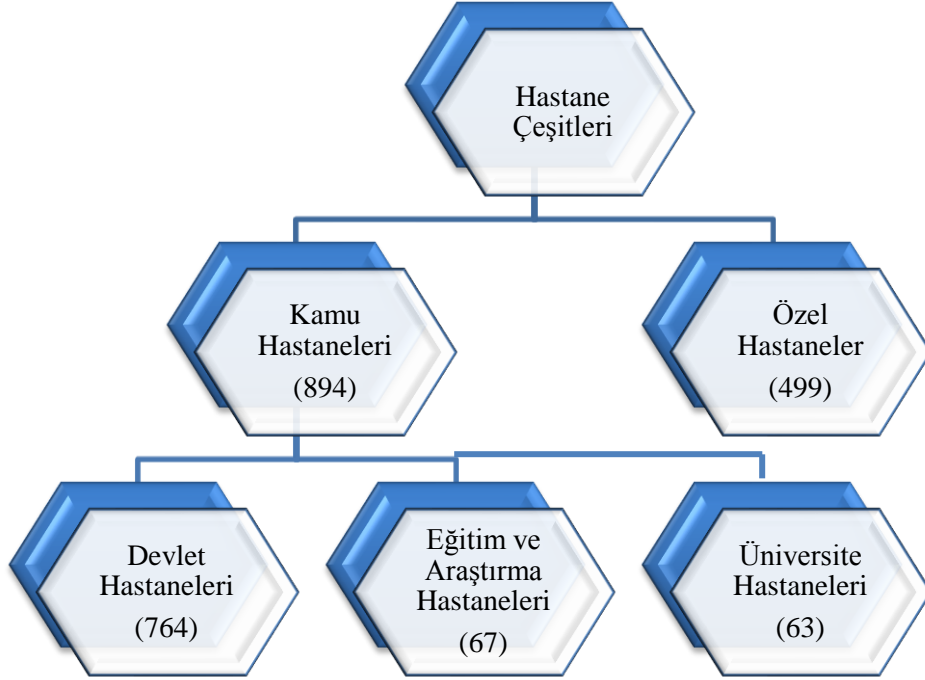
Grafik 1. Yıllara Göre Türkiye’de Sağlık Hizmeti Alan Uluslararası Hasta Sayıları, 2012

Grafik 1’de görüldüğü üzere, yıllara göre Türkiye’de sağlık hizmeti alan uluslararası hasta sayısı sürekli olarak artış göstermektedir. Özellikle de 2010 yılından sonra ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Bu eğilim Türkiye’nin medikal turizm potansiyelini ortaya koymaktadır. Grafikten okunması gereken diğer bir eğilim ise özel sektörün uluslararası hasta sayısındaki artışın kamu sektöründen oldukça fazla olduğudur.

4.2. Türkiye’de Hastanelere Göre Uluslararası Hastaların Dağılımı

Şekil 2. Türkiye’deki Hastane Türleri

Kaynak: Sağlık Bakanlığı. (2012). Sağlık Turizmi El Kitabı. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, BMS Matbaacılık, Ankara.

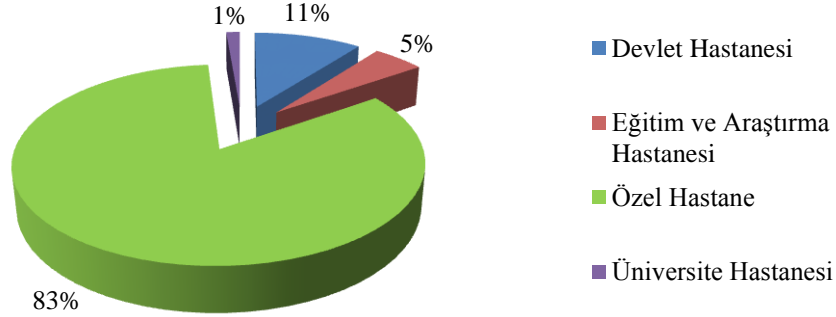
2012 yılında mevcut hastane sayısı özel hastaneler 499, kamu hastaneleri 894 olmak üzere toplam 1393’tür. Kamu hastaneleri arasında yer alan devlet hastanelerinin sayısı 764, eğitim ve araştırma hastanelerinin sayısı 67 ve üniversite hastanelerinin sayısı 63’tür. 2012 yılında Türkiye’de sağlık hizmeti alan uluslararası hastalar toplam 899 hastaneyi tercih etmiştir. Bu hastanelerin 499’u özel hastane, 308’i devlet hastanesi, 66’sı eğitim ve araştırma hastanesi, 26’sı ise üniversite hastanesidir (Tablo 4). Türkiye’de kamu hastanelerinin sayısı yüksek olmasına rağmen uluslararası hastalar bu hastaneler arasında yer alan devlet hastaneleri ve üniversite hastanelerinin yarısından azını, eğitim ve araştırma hastanelerinin ise neredeyse tamamını tercih etmektedirler. Özel hastanelerin ise tamamına uluslararası hastalar tarafından tedavi amaçlı olarak gidilmektedir.

Tablo 4. Hastane Türlerine Göre Uluslararası Hasta Sayısı, 2012

Devlet Hastanesi		Eğitim ve Araştırma Hastanesi		Üniversite Hastanesi		Özel Hastane	
Hastane Sayısı	Hasta Sayısı	Hastane Sayısı	Hasta Sayısı	Hastane Sayısı	Hasta Sayısı	Hastane Sayısı	Hasta Sayısı
308	27355	66	13042	26	3507	499	218095

Hastane başına düşen hasta sayılarına bakıldığında ise, 437 hasta ile özel hastanelerin birinci sırada olduğu görülmektedir. Özel hastaneleri, 198 hasta ile eğitim ve araştırma hastaneleri, 135 hasta ile üniversite hastaneleri, 89 hasta ile de devlet hastaneleri izlemektedir.

Grafik 2. Uluslararası Hastaların Başvurdukları Hastane Türleri, 2012

Grafik 2’den görülebildiği üzere uluslararası hastalar % 83’lük oran ile en fazla özel hastaneleri tercih ederken, % 1’lik oran ile de en az üniversite hastanelerini tercih etmektedirler. Uluslararası hastaların özel sektörü tercih etmesinin birçok sebebi belirtilebilir. Genel olarak değerlendirildiğinde medikal turizmde mülkiyetler açısından bakıldığında özel hastaneler önemli destinasyon merkezleri arasında ön sırada yer almaktadır. Özel hastaneler genel olarak medikal turizmde daha fazla tanıtım faaliyetlerine sahiptirler.

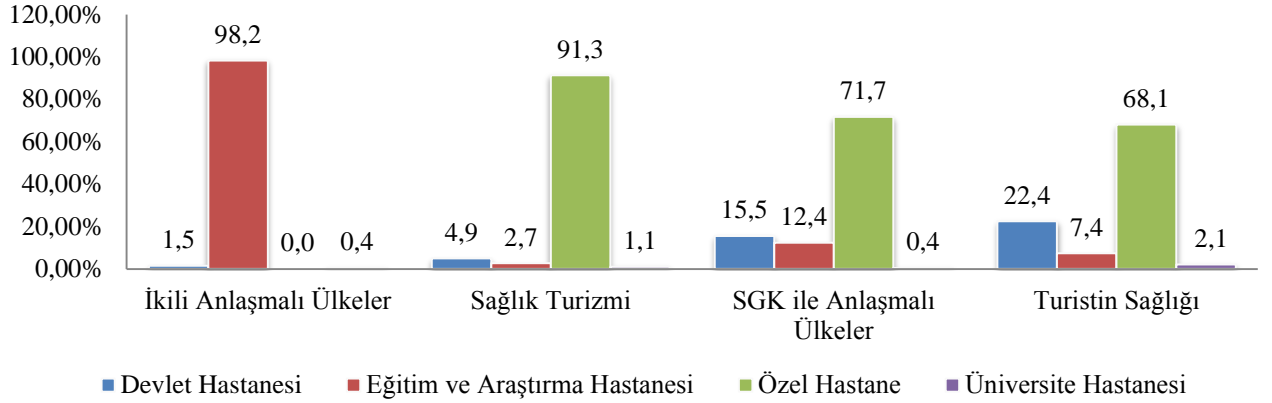
Tablo 5. Hastane Türlerine Göre Uluslararası Hastaların Geliş Şekilleri, 2012

Hastane Türü	Hasta Geliş Şekli								Toplam	
	İkili Anlaşmalı Ülkeler		Medikal Turizm		SGK ile Anlaşmalı Ülkeler		Turistin Sağlığı			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Devlet Hastanesi	8	1,5	8235	4,9	3328	15,5	15784	22,4	27355	10,4
Eğitim ve Araştırma Hastanesi	534	98,2	4586	2,7	2679	12,4	5243	7,4	13042	5,0
Özel Hastane	0	0,0	154696	91,3	15427	71,7	47972	68,1	218095	83,2
Üniversite Hastanesi	2	0,4	1945	1,1	96	0,4	1464	2,1	3507	1,3
Toplam	544	100,0	169462	100,0	21530	100,0	70463	100,0	261999	100,0

Tablo 5’te hastane türlerine göre uluslararası hastaların geliş şekilleri verilmiştir. İkili anlaşmalı ülkelerden gelen hastaların neredeyse tamamının eğitim ve araştırma hastanelerine geldiği görülmektedir. İkili Anlaşmaların Sağlık Bakanlığınca yapılması ve özel hastaneleri kapsamaması nedeniyle bu hastalar İkili Anlaşma kapsamında özel hastanelere gelememektedirler. Medikal turist olarak gelen, Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamında gelen ve turistin sağlığı kapsamında gelen hastaların büyük çoğunluğu ise özel hastanelere gelmektedir. Ancak, Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşmalı olup Türk vatandaşı olarak gelen kişilerin sisteme yabancı hasta olarak kaydedilebilmesi gibi nedenlerden dolayı Sosyal

Güvenlik Kurumu kapsamında gelen hastaların kayıtları tam olarak tutulamamıştır. Genel bir değerlendirme yapıldığında, en çok özel hastanelerin tercih edildiği görülmektedir (% 83,2). Hasta geliş şekillerine göre ise medikal turist olarak gelen hasta sayısının 169.462 ile en yüksek olduğu görülmektedir. Grafik 3'te sağlık kuruluşlarına göre gelen hastaların yüzdeleri dağılımları gösterilmektedir.

Grafik 3. Hastane Türlerine Göre Uluslararası Hastaların Geliş Şekilleri, % Dağılımı, 2012

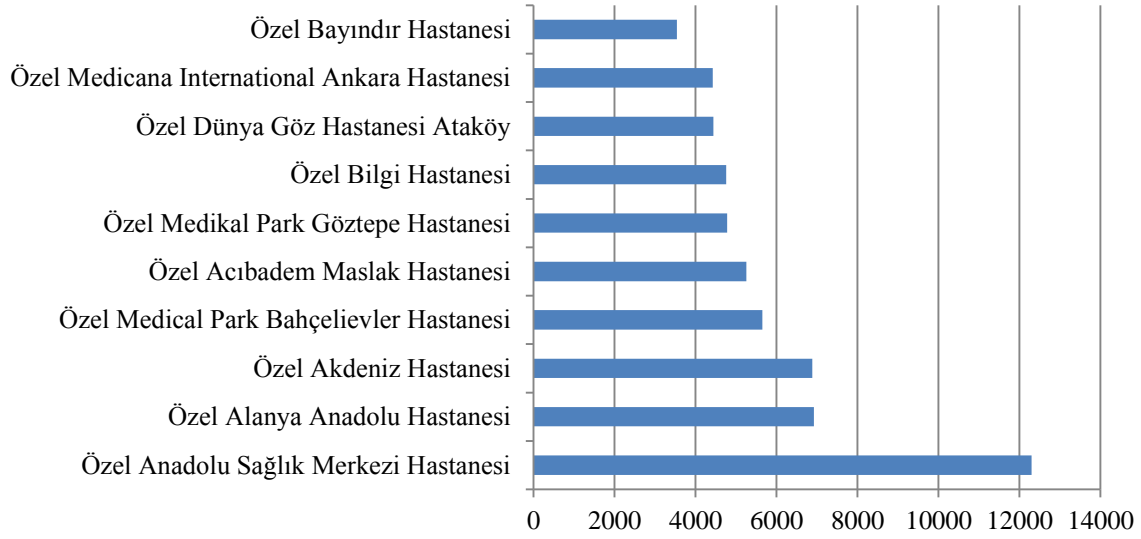
Tablo 6. Medikal Turizmde Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Özel Hastane, 2012

Hastane Adı	Sayı
Özel Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi	12299
Özel Alanya Anadolu Hastanesi	6918
Özel Akdeniz Hastanesi	6882
Özel Medical Park Bahçelievler Hastanesi	5647
Özel Acıbadem Maslak Hastanesi	5251
Özel Medical Park Göztepe Hastanesi Kompleksi	4777
Özel Bilgi Hastanesi	4755
Özel Dünya Göz Hastanesi Ataköy	4439
Özel Medicana International Ankara Hastanesi	4422
Özel Bayındır Hastanesi	3535

Tablo 6'da medikal turistlerin tercih ettikleri ilk 10 özel hastanenin dağılımına bakıldığında ilk sırada Kocaeli Gebze'de bulunan Özel Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi'nin yer aldığı görülmektedir. Ancak genel olarak bakıldığında, uluslararası hastaların daha çok turizm amaçlı tercih ettikleri iller olan İstanbul, Antalya ve Ankara'daki hastaneleri de yoğun olarak tercih ettikleri görülmüştür. Dolayısıyla genel turizm açısından bir destinasyon olmak medikal turizm açısından da çekici olabilmektedir. Diğer bir neden ise, İstanbul ve Antalya illerinde direkt uluslararası uçuşların varlığıdır. İstanbul'daki özel hastanelerin ve marka değeri yüksek

olan hastane sayılarının fazla olmasının da buraya gelen medikal turist sayısında etkili olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan, Ankara'nın ön plana çıkması ise; başkent olması, direkt uçuşların varlığı ve coğrafi olarak Orta Doğu ülkelerine yakınlığına bağlanabilir. Grafik 4'te da medikal turizm kapsamında en fazla hasta kabul eden ilk 10 özel hastanenin dağılımı verilmiştir.

Grafik 4. Medikal Turizmde Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Özel Hastane, 2012

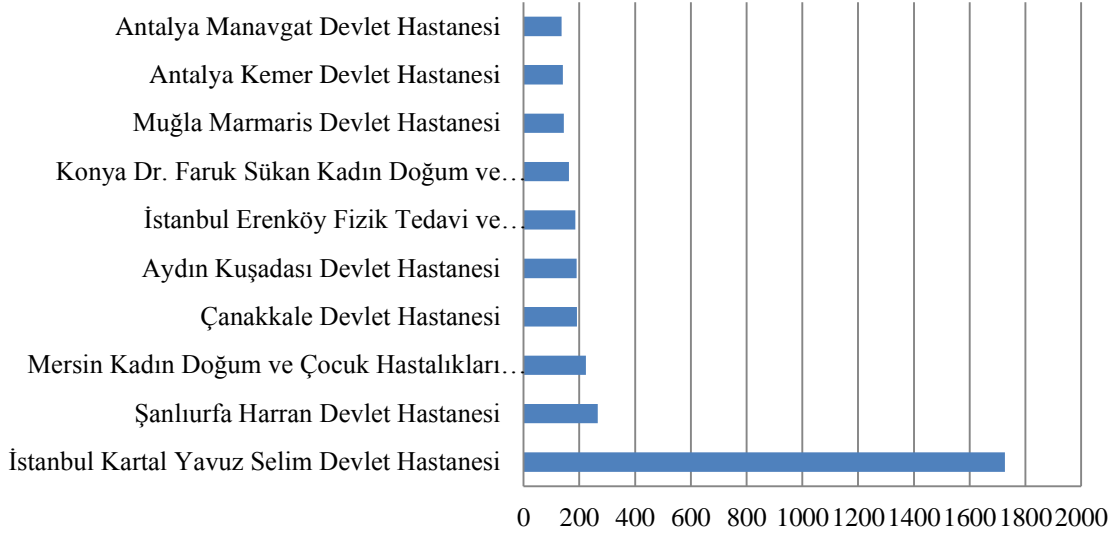
Tablo 7. Medikal Turizmde Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Devlet Hastanesi, 2012

Devlet Hastanesi	Sayı
İstanbul Kartal Yavuz Selim Devlet Hastanesi	1727
Şanlıurfa Harran Devlet Hastanesi	266
Mersin Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi	224
Çanakkale Devlet Hastanesi	191
Aydın Kuşadası Devlet Hastanesi	190
İstanbul Erenköy Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi	186
Konya Dr. Faruk Sükan Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi	163
Muğla Marmaris Devlet Hastanesi	144
Antalya Kemer Devlet Hastanesi	141
Antalya Manavgat Devlet Hastanesi	137

Tablo 7'de medikal turizm kapsamında devlet hastaneleri arasında en fazla tercih edilen ilk 10 devlet hastanesinin dağılımına bakıldığında İstanbul Kartal Yavuz Selim Devlet Hastanesi'nin 1727 hasta sayısı ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Şanlıurfa ilinin İran, Irak, Suriye gibi

ülkelere yakın olması nedeniyle Şanlıurfa Harran Devlet Hastanesi en fazla tercih edilen hastanelerden birisidir. Grafik 5'te bu hastanelerin dağılımları verilmiştir.

Grafik 5. Medikal Turizmde Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Devlet Hastanesi, 2012

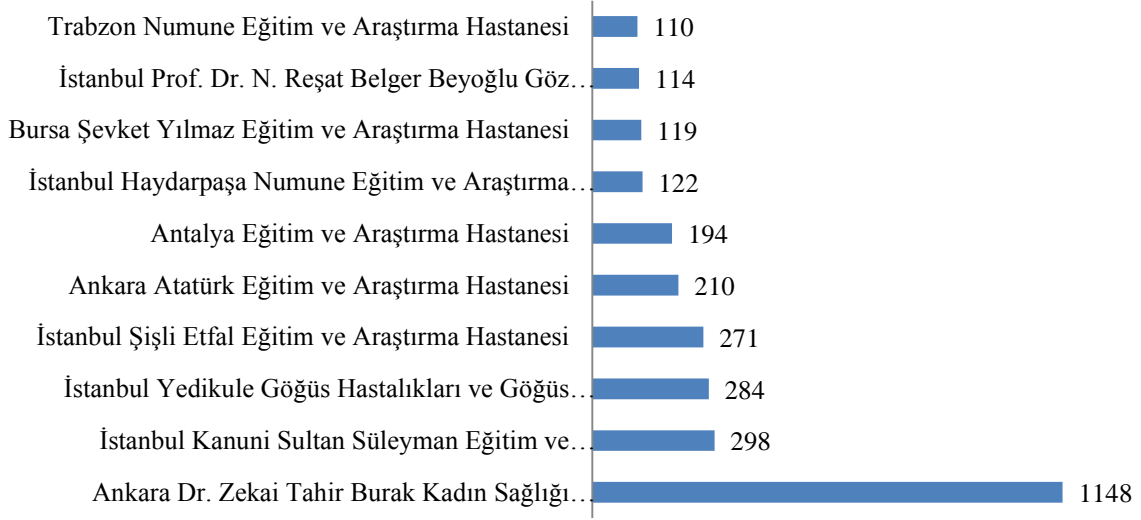

Tablo 8. Medikal Turizmde Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 2012

Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Sayı
Ankara Dr. Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi	1148
İstanbul Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi	298
İstanbul Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	284
İstanbul Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi	271
Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi	210
Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi	194
İstanbul Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi	122
Bursa Şevket Yılmaz Eğitim ve Araştırma Hastanesi	119
İstanbul Prof. Dr. N. Reşat Belger Beyoğlu Göz Eğitim ve Araştırma Hastanesi	114
Trabzon Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi	110

Tablo 8'de medikal turizm kapsamında eğitim ve araştırma hastaneleri arasında en fazla tercih edilen ilk 10 hastanenin dağılımına bakıldığında Ankara Dr. Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin 1148 hasta sayısı ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir ve bu hastanelerin çoğu Ankara ve İstanbul illerinde bulunmaktadır. Grafik 6'da bu hastanelerin dağılımları verilmiştir.

Grafik 6. Medikal Turizmde Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 2012

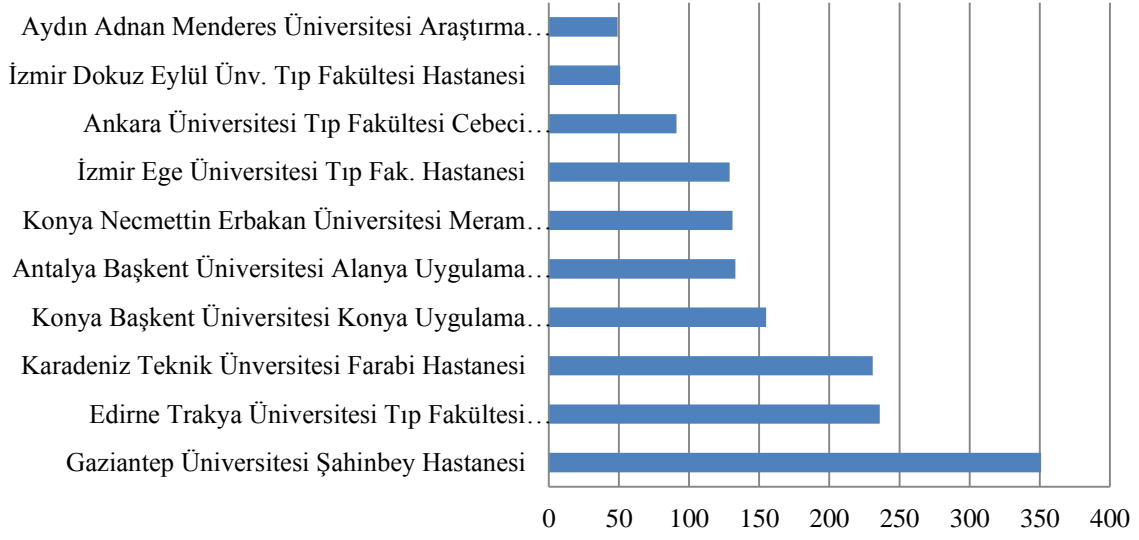

Tablo 9. Medikal Turizmde Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Üniversite Hastanesi, 2012

Hastane Adı	Sayı
Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Hastanesi	351
Edirne Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi	236
Karadeniz Teknik Üniversitesi Farabi Hastanesi	231
Konya Başkent Üniversitesi Konya Uygulama ve Araştırma Merkezi	155
Antalya Başkent Üniversitesi Alanya Uygulama ve Araştırma Merkezi	133
Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Hastanesi	131
İzmir Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi	129
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Cebeci Araştırma ve Uygulama Hastanesi	91
İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi	51
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi	49

Tablo 9’da medikal turizm kapsamında üniversite hastaneleri arasında en fazla tercih edilen ilk 10 hastanenin dağılımına bakıldığında Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Hastanesi’nin 351 hasta sayısı ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Grafik 7’de bu hastanelerin dağılımları verilmiştir.

Grafik 7. Medikal Turizmde Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Üniversite Hastanesi, 2012

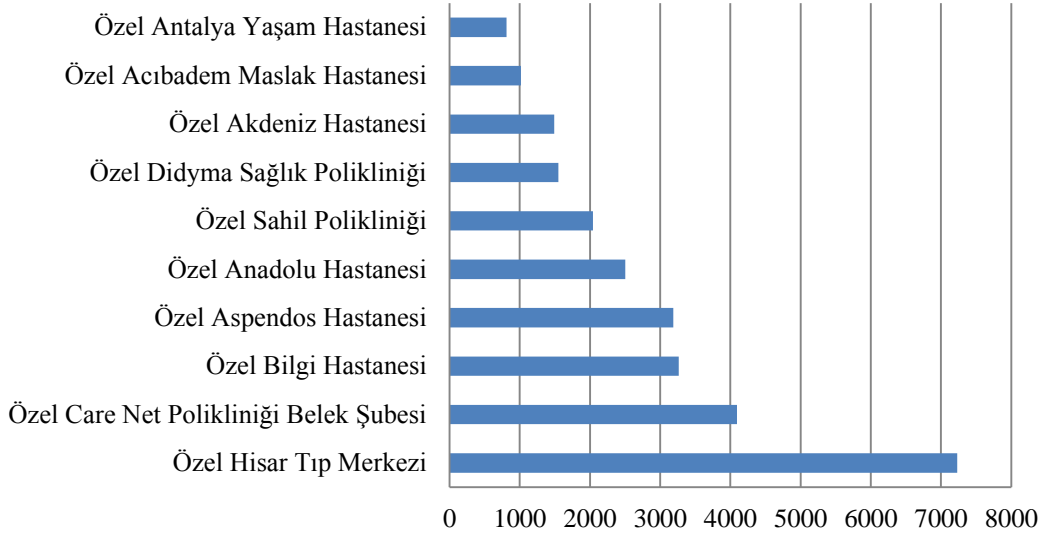

Tablo 10. Turistin Sağlığı Kapsamında Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Özel Sağlık Kuruluşu, 2012

Sağlık Kuruluşu	Sayı
Özel Hisar Tıp Merkezi	7232
Özel Care Net Polikliniği Belek Şubesi	4094
Özel Bilgi Hastanesi	3267
Özel Aspendos Hastanesi	3187
Özel Anadolu Hastanesi	2504
Özel Sahil Polikliniği	2044
Özel Didyma Sağlık Polikliniği	1549
Özel Akdeniz Hastanesi	1492
Özel Acıbadem Maslak Hastanesi	1015
Özel Antalya Yaşam Hastanesi	810

Hastaneler arasında turistin sağlığı kapsamında en fazla tercih edilen ilk 10 özel sağlık kuruluşunun dağılımına bakıldığında Antalya Manavgat'ta bulunan Özel Hisar Tıp Merkezi'nin 7232 hasta sayısı ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir (Tablo 10 ve Grafik 8).

Grafik 8. Turistin Sağlığı Kapsamında Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Özel Sağlık Kuruluşu, 2012

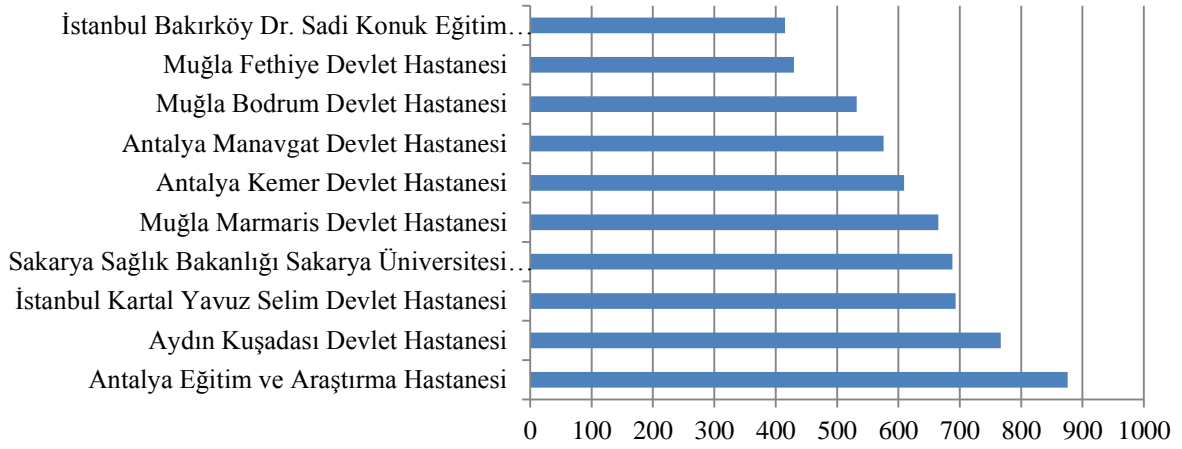

Tablo 11. Turistin Sağlığı Kapsamında Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Kamu Hastanesi, 2012

Hastane Adı	Sayı
Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi	876
Aydın Kuşadası Devlet Hastanesi	767
İstanbul Kartal Yavuz Selim Devlet Hastanesi	693
Sakarya Sağlık Bakanlığı Sakarya Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	688
Muğla Marmaris Devlet Hastanesi	665
Antalya Kemer Devlet Hastanesi	609
Antalya Manavgat Devlet Hastanesi	576
Muğla Bodrum Devlet Hastanesi	532
Muğla Fethiye Devlet Hastanesi	430
İstanbul Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim Araştırma Hastanesi	415

Turistin sağlığı kapsamında ilk 10 kamu hastanesinin (Devlet Hastanesi, Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Üniversite Hastanesi) dağılımına bakıldığında Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin ön plana çıktığı görölmektedir. Genel olarak dağılımlar incelendiğinde ise Muğla, Antalya ve İstanbul gibi turist çeken illerin daha fazla tercih edildiği görölmektedir (Tablo 11 ve Grafik 9).

Grafik 9. Turistin Sağlığı Kapsamında Hastaların En Fazla Başvurdukları İlk 10 Kamu Hastanesi, 2012

Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşmalı ülkelerden gelen hastaların ve sağlık alanında ikili anlaşmalar kapsamında gelen hasta sayılarının az olmasından dolayı bunlara ait en fazla başvurulan hastanelerle ilgili verilere ilişkin tablo ve grafikler verilmemiştir.

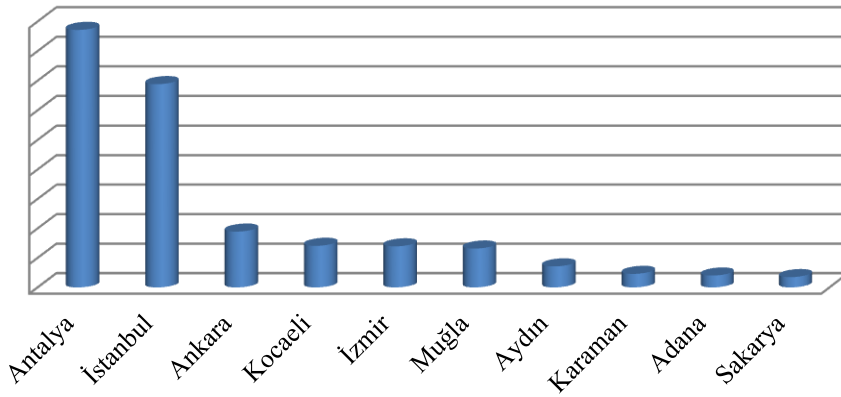
4.3. İllere Göre Uluslararası Hastaların Dağılımı

Tablo 12. Uluslararası Hastaların Geldikleri İlk 10 İl, 2012

İller	Sayı
Antalya	87167
İstanbul	68842
Ankara	18926
Kocaeli	14101
İzmir	13925
Muğla	13183
Aydın	7128
Karaman	4590
Adana	4031
Sakarya	3493

Uluslararası hastalar, Türkiye'ye yabancı bir ülkeden gelerek sağlık hizmeti alan hastalar olarak değerlendirilmiştir (şekil 1). Uluslararası hastaların geldikleri tüm illerin listesi EK 1'de sunulmuştur. Uluslararası hastaların en fazla geldikleri illerden birincisi, turizm açısından da en fazla tercih edilen iller arasında olan Antalya'dır. En fazla tercih edilen diğer iller ise sırasıyla İstanbul, Ankara, Kocaeli, İzmir, Muğla, Aydın, Karaman, Adana ve Sakarya'dır (Tablo 12 ve Grafik 10). Adana ilinin ilk 10 sıralama içine girmesinin Acıbadem Hastanesinden, Sakarya ilinin ise daha çok mültecilerin bulunmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Grafik 10. Uluslararası Hastaların Geldikleri İlk 10 İl, 2012

Tablo 13. Medikal Turizm Kapsamında Gelen Hastalar, İkili Anlaşmalı Ülkelerden Gelen Hastalar ve Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşmalı Ülkelerden Gelen Hastaların En Fazla Tercih Ettikleri İlk 10 İl

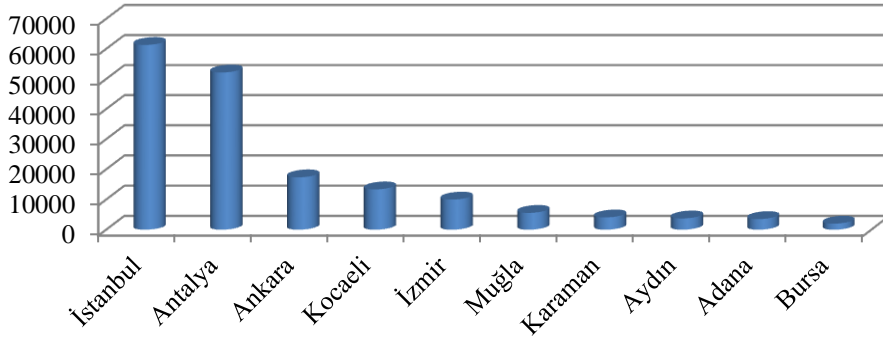
Sıra No	2012 Yılı		2011 Yılı	
	İller	Sayı	İller	Sayı
1	İstanbul	61309	İstanbul	25073
2	Antalya	52147	Kocaeli	10947
3	Ankara	17357	Ankara	7708
4	Kocaeli	13354	Antalya	6579
5	İzmir	9981	Muğla	1941
6	Muğla	5570	Samsun	1938
7	Karaman	4062	Adana	1048
8	Aydın	3719	Karaman	658
9	Adana	3517	Aksaray	573
10	Bursa	1998	İzmir	308

Medikal turizm kapsamında gelen, ikili anlaşmalı ülkelerden gelen ve Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşma kapsamında gelen hasta sayıları incelendiğinde 2012 yılında öne çıkan ilk 10 ilin İstanbul, Antalya, Ankara, Kocaeli, İzmir, Muğla, Karaman, Aydın, Adana ve Bursa şeklinde sıralandığı görülmektedir. 2011 ve 2012 yılındaki hasta sayılarına bakıldığında, 2011 yılında birinci sırada yer alan İstanbul ilinin sıralamasının 2012 yılında da değişmediği, ancak gelen hasta sayılarında 2 kattan fazla artış gerçekleştiği belirlenmiştir. Bu durum, İstanbul'un yıllar itibariyle, gelişmiş hastaneleriyle daha fazla medikal turist çektiğini göstermektedir. Antalya iline ise 2012 yılında oldukça yüksek bir oranda hasta gelmiştir ve bu sayı 6579'dan 52147'ye yükselmiştir (Tablo 13).

Tablo 13'te de görülebildiği üzere, Türkiye'de medikal turistlerin tercih ettiği ilk 10 il arasında genel turizm açısından öne çıkan iller ilk sıralarda yer almaktadır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2012 verilerine göre ülkemize en fazla turist geldiği il İstanbul'dur. Ayrıca, ilk 10 destinasyon içerisinde yer alan illerimizin sağlık hizmetleri alt yapısı açısından

da güçlü olduğu ve bu illerde özel sektörün nitelik ve nicelik açısından öne çıktığı değerlendirilmektedir. Adana ilinin ise yukarıdaki özelliklere ek olarak coğrafi açıdan Orta Doğu ülkelerine yakın olması etken olabilir. Diğer taraftan, özellikle İstanbul, İzmir, Antalya, Ankara, Muğla gibi illerimizde direkt uluslararası uçuşların olması medikal turizm talebini artırmış olduğu söylenebilir.

Grafik 11. Medikal Turizm - Hastaların En Fazla Tercih Ettikleri İlk 10 İl, 2012

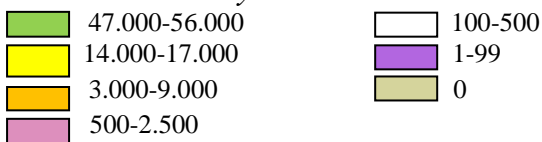
Medikal turizmde hastaların en fazla tercih ettikleri iller sırasıyla İstanbul, Antalya, Ankara, Kocaeli, İzmir, Muğla, Karaman, Aydın, Adana ve Bursa'dır (Grafik 11).

Medikal turistlerin, ülkemizin tüm illerindeki dağılımı Harita 1'de, turistlerin sağlığı kapsamında hizmet alan hastaların tüm illerdeki dağılımı ise Harita 2'de gösterilmektedir.

Harita 1. Medikal Turistlerin İllere Göre Dağılımı, 2012

Medikal Turist Sayısı

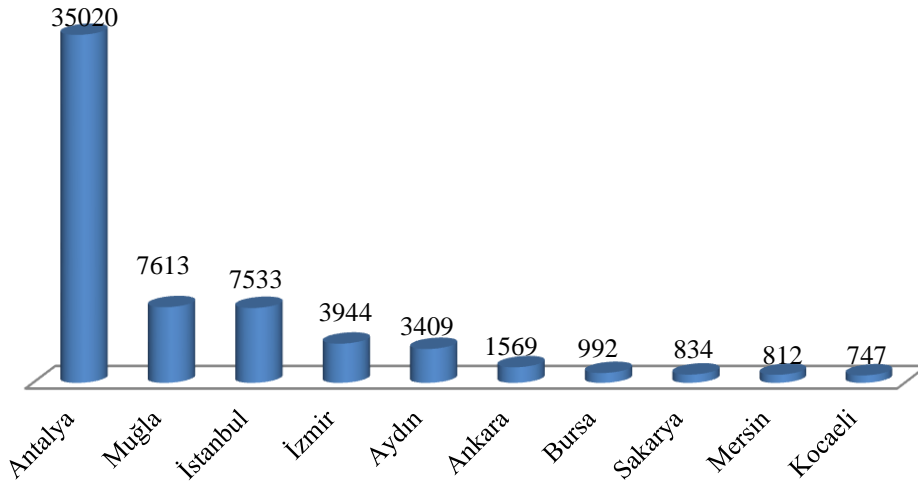

Tablo 14. Turistin Sağlığı - Hastaların En Fazla Tercih Ettikleri İlk 10 İl

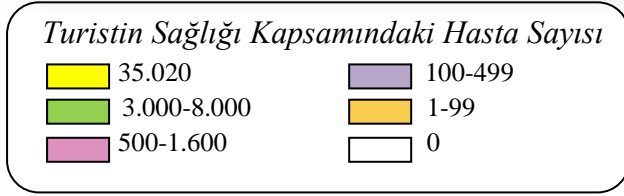
Sıra No	2012 Yılı		2011 Yılı	
	İller	Sayı	İller	Sayı
1	Antalya	35020	Antalya	46583
2	Muğla	7613	İstanbul	14735
3	İstanbul	7533	Muğla	8434
4	İzmir	3944	İzmir	4479
5	Aydın	3409	Ankara	3207
6	Ankara	1569	Aydın	2824
7	Bursa	992	Trabzon	1250
8	Sakarya	834	Bursa	1087
9	Mersin	812	Nevşehir	914
10	Kocaeli	747	Konya	859

Tablo 14'teki veriler doğrultusunda, turistin sağlığı kapsamında 2011 yılında birinci sırada yer alan Antalya ilinin sıralaması 2012 yılında da değişmemiştir, ancak 2012 yılında Antalya ilindeki hasta sayısında 2011 yılına göre düşüş gerçekleşmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde de ilk 10 il bazında düşüş olduğu görülmektedir. Grafik 12'de illere göre hastaların dağılımları verilmiştir.

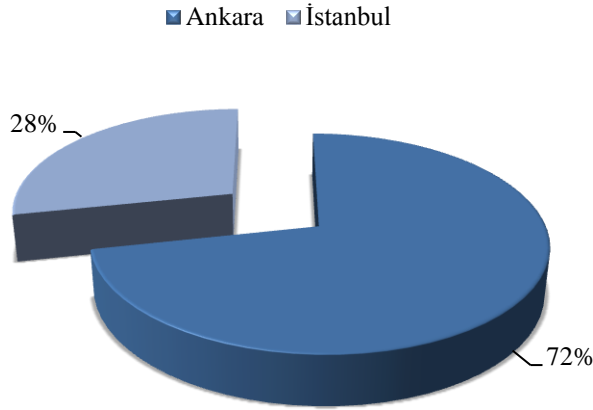
Grafik 12. Turistin Sağlığı - Hastaların En Fazla Tercih Ettikleri İlk 10 İl, 2012

Harita 2. Turistin Sağlığı Kapsamındaki Hastaların İllere Göre Dağılımı, 2012

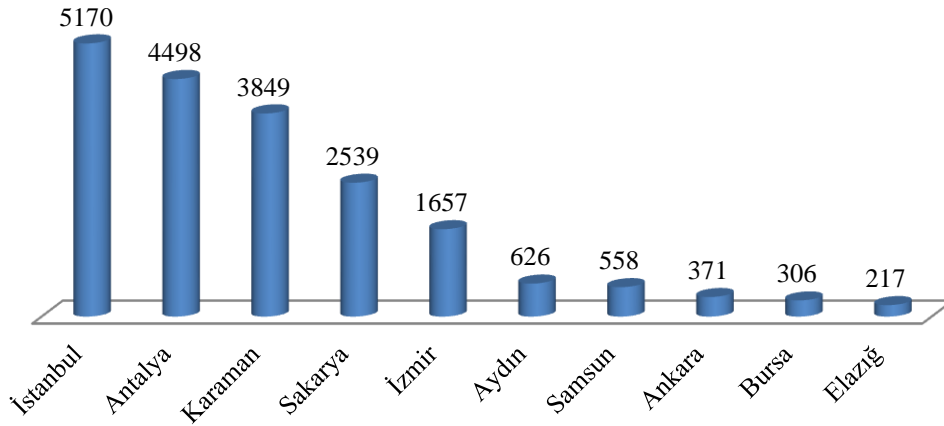

Grafik 13. İekli Anlaşmalı lkelerden Gelen Hastaların Geldikleri İllerin Dağılımı, 2012

İekli Anlaşmalar kapsamında gelen hastalar sadece İstanbul ve Ankara illerinde tedavi olabilmektedir. Bu iki ilin dağılımı ise Grafik 13'te verilmiştir. Buna göre ikili anlaşma kapsamında gelen 544 hastanın % 72'si Ankara ilindeki hastanelere gelmiştir.

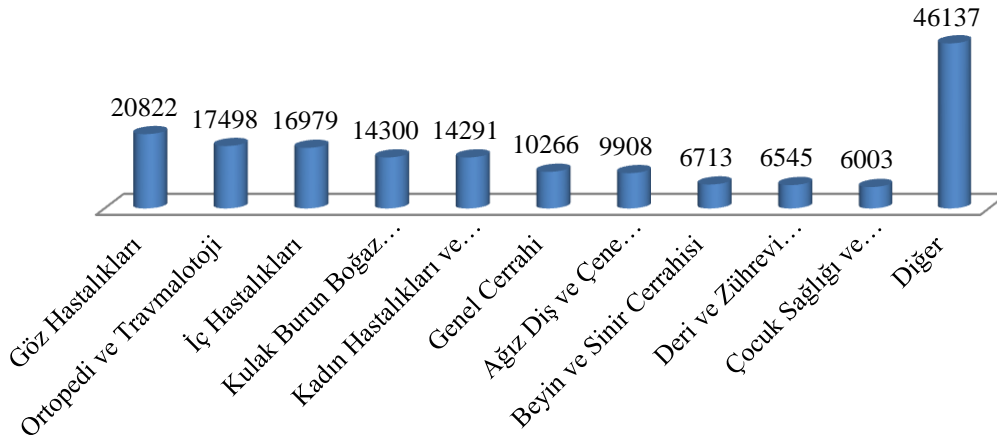
Grafik 14. Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşmalı Olan Hastaların En Fazla Tercih Ettikleri İlk 10 İl, 2012

Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşma kapsamında gelen hastaların en fazla tercih ettikleri ilk 10 il sıralamasında İstanbul öne çıkmaktadır. Diğer iller ise sırasıyla Antalya, Karaman, Sakarya, İzmir, Aydın, Samsun, Ankara, Bursa ve Elazığ'dır (Grafik 14). Konya ve Kayseri illerinin gurbetçiler tarafından çok fazla tercih ediliyor olmasına rağmen kayıtların düzgün tutulmamasından dolayı ilk 10 il arasına girememiştir.

4.4. Kliniklere Göre Uluslararası Hastaların Dağılımı

Grafik 15. Medikal Turizm Kapsamında Gelen Hastaların Türkiye Geneline Kliniklere Göre Dağılımı, 2012

Uluslararası hastaların başvurdukları tüm kliniklerin listesi EK 2'de sunulmuştur. Medikal turizm kapsamında gelen hastaların kliniklere göre dağılımına bakıldığında ise, 20.822 ile Göz Hastalıkları ilk sırada yer almaktadır (Grafik 15). Genel olarak medikal turizmde Göz Hastalıkları ön plana çıkan bir klinik türüdür. Ayrıca Türkiye'deki bazı özel göz hastanelerinin yüksek düzeyde teknolojiye sahip oldukları, kaliteli hizmet verdikleri, akredite oldukları ve medikal turizm konusunda uluslararası düzeyde önemli tanıtım çalışmaları yaptıkları bilinmektedir. Ancak burada alt birimlere göre bir değerlendirme yapılmamıştır, alt birimler

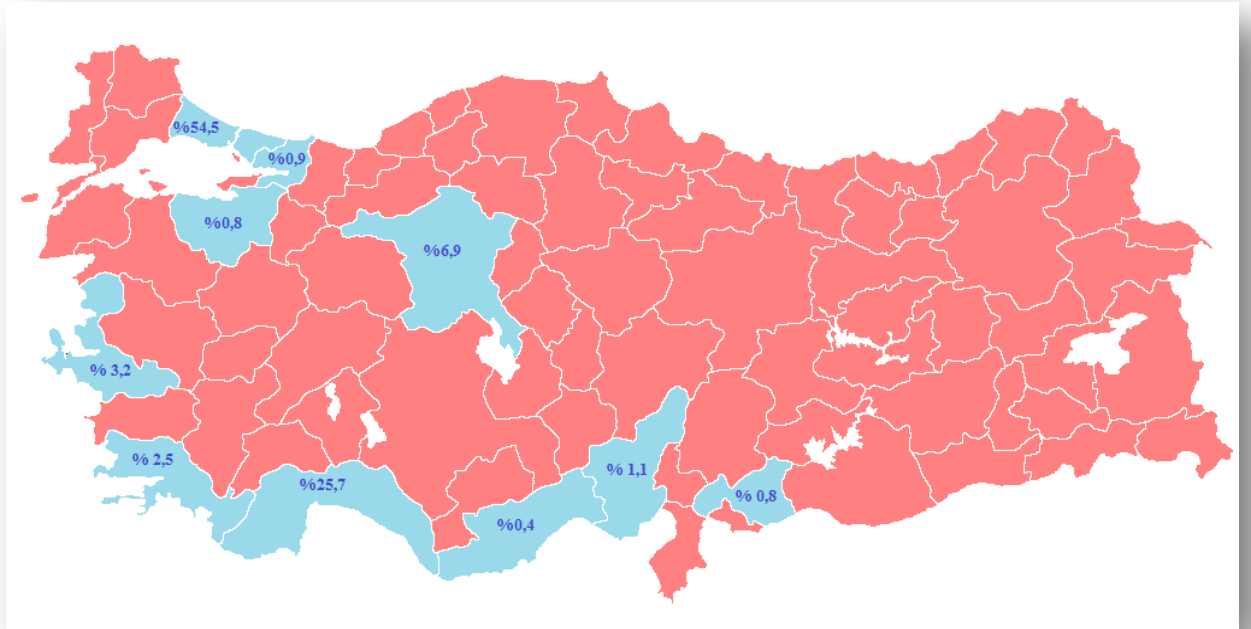
dikkate alındığında Onkoloji, Kardiyovasküler ve Estetik Cerrahisinin de ciddi olarak ön planda olduğu bilinmektedir.

Medikal turistlerin en fazla başvurdukları klinik olan Göz Hastalıkları için sırasıyla en çok, İstanbul, Antalya ve Ankara illerini tercih ettikleri belirlenmiştir (Tablo 15 ve Harita 3).

Tablo 15. Medikal Turizm - Göz Hastalıkları İçin Hastaların Tercih Ettikleri İlk 10 İl, 2012

İller	Sayı	Yüzde
İstanbul	11341	54,5
Antalya	5355	25,7
Ankara	1434	6,9
İzmir	673	3,2
Muğla	521	2,5
Adana	233	1,1
Kocaeli	191	0,9
Bursa	171	0,8
Gaziantep	168	0,8
Mersin	88	0,4
Diğer	647	3,1
Toplam	20822	100,0

Harita 3. Göz Hastalıkları İçin Medikal Turistlerin Tercih Ettikleri İller, 2012

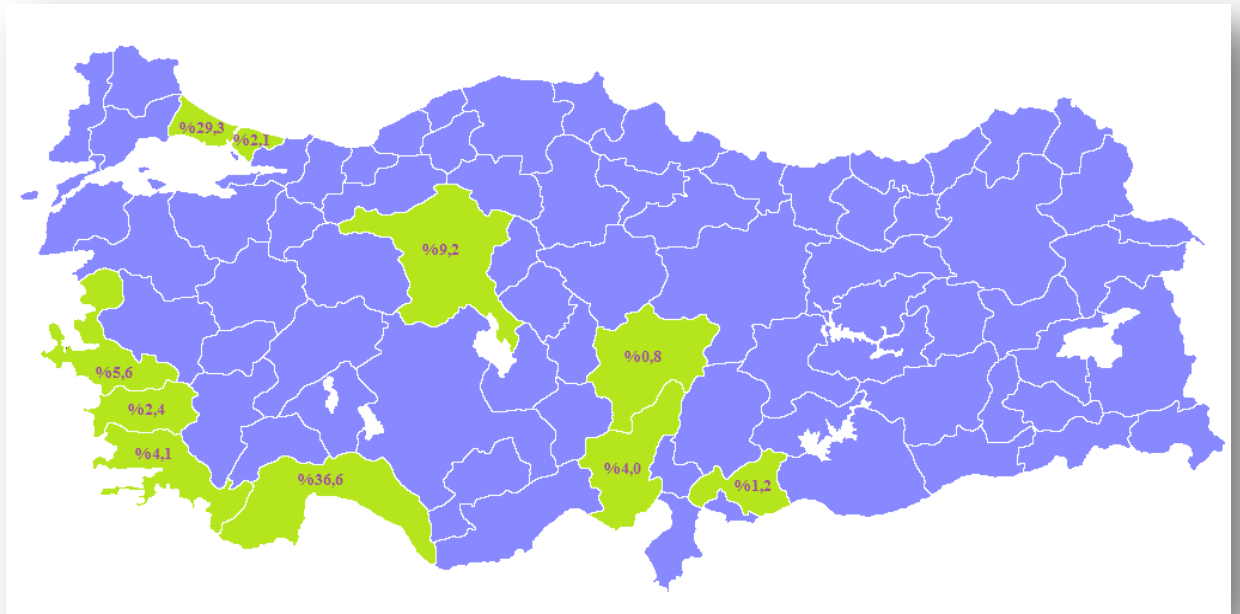
- Medikal Turizmde Göz Hastalıkları için ilk 10 il (% 96,9)
- Diğer iller (% 3,1)

Medikal turizm kapsamında hastaların en fazla başvurduğu ikinci klinik olan Ortopedi ve Travmatoloji için sırasıyla en çok Antalya, İstanbul ve Ankara illeri tercih edilmiştir (Tablo 16 ve Harita 4).

Tablo 16. Medikal Turizm - Ortopedi ve Travmatoloji İçin Hastaların Tercih Ettikleri İlk 10 İl, 2012

İller	Sayı	Yüzde
Antalya	6404	36,6
İstanbul	5127	29,3
Ankara	1602	9,2
İzmir	981	5,6
Muğla	712	4,1
Adana	697	4,0
Aydın	424	2,4
Kocaeli	370	2,1
Gaziantep	208	1,2
Kayseri	142	0,8
Diğer	831	4,7
Toplam	17498	100,0

Harita 4. Ortopedi ve Travmatoloji İçin Medikal Turistlerin Tercih Ettikleri İller, 2012

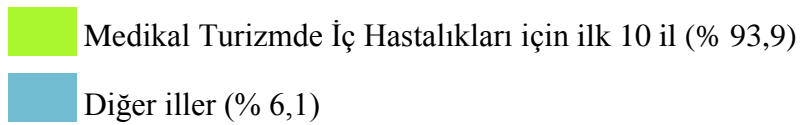
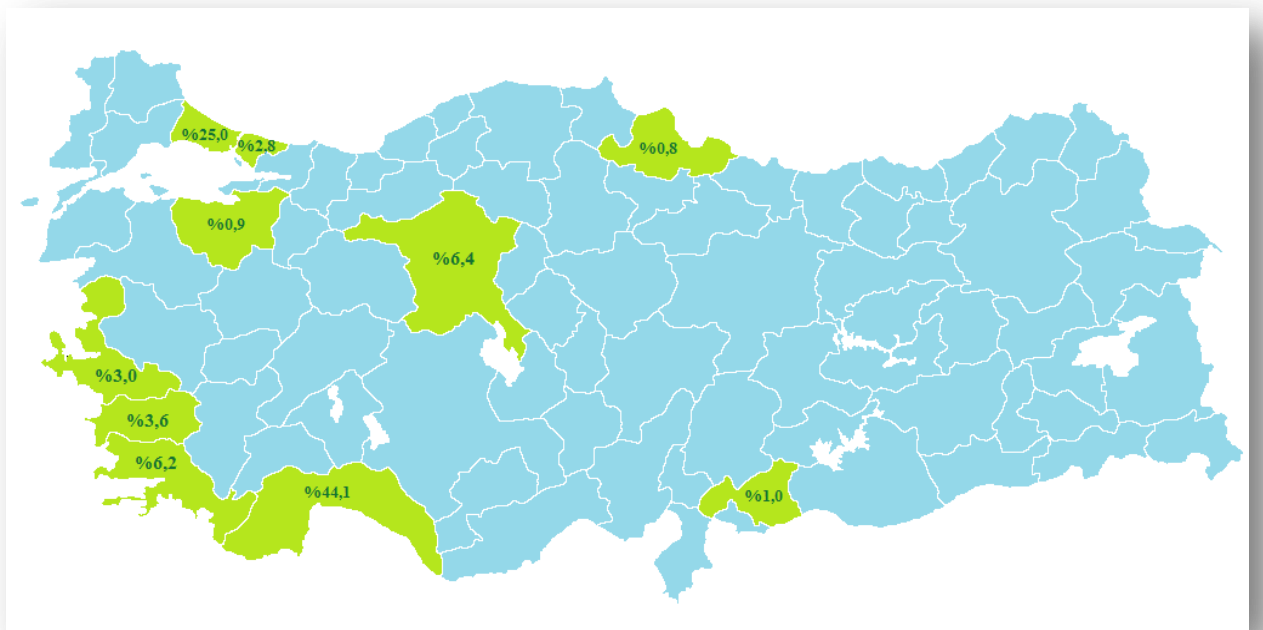
- Medikal Turizmde Ortopedi ve Travmatoloji için ilk 10 il (% 95,3)
- Diğer iller (% 4,7)

Medikal turistlerin en fazla başvurdukları üçüncü klinik olan İç Hastalıkları için sırasıyla en çok Antalya, İstanbul ve Ankara illeri tercih edilmiştir (Tablo 17 ve Harita 5).

Tablo 17. Medikal Turizm - İç Hastalıkları İçin Hastaların Tercih Ettikleri İlk 10 İl, 2012

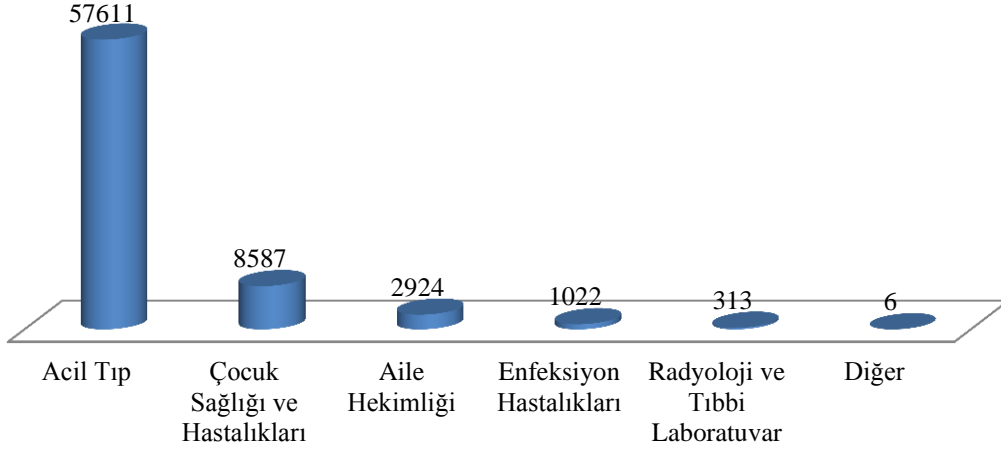
İller	Sayı	Yüzde
Antalya	7489	44,1
İstanbul	4253	25,0
Ankara	1089	6,4
Muğla	1046	6,2
Aydın	604	3,6
İzmir	516	3,0
Kocaeli	482	2,8
Gaziantep	167	1,0
Bursa	160	0,9
Samsun	134	0,8
Diğer	1039	6,1
Toplam	16979	100,0

Harita 5. İç Hastalıkları İçin Medikal Turistlerin Tercih Ettikleri İller, 2012

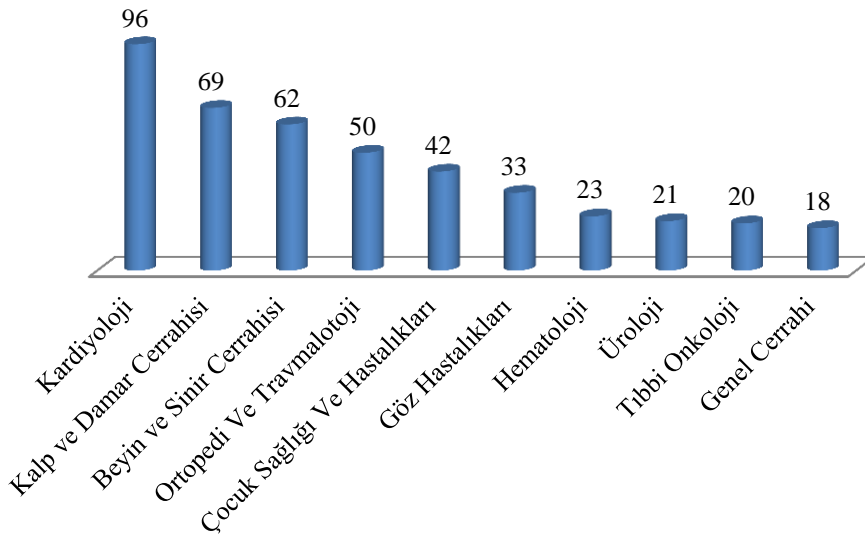
Turistin sağlığı kapsamında gelen hastaların kliniklere göre dağılımlarına bakıldığında, hastaların en fazla başvurdukları klinik Acil Tıp'tır (Grafik 16). Ülkemize sağlık dışındaki bir amaçla turist olarak gelen kişilerin hastalanarak sağlık kuruluşlarına başvurmaları turistin sağlığı kapsamına girdiği için, Acil Tıp'a yapılan başvuru sayısının fazla olması beklendiğ bir durumdur.

Grafik 16. Turistin Sağlığı Kapsamında Gelen Hastaların Türkiye Genelinde Kliniklere Göre Dağılımı, 2012

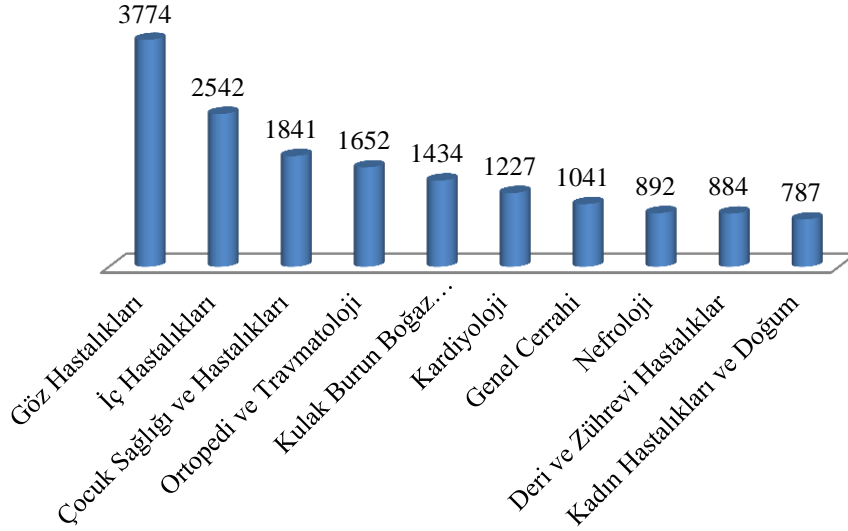
İkili Anlaşmalar kapsamında gelen hastalar en fazla Kardiyoloji, Kalp ve Damar Cerrahisi, Beyin ve Sinir Cerrahisi kliniklerine başvurmaktadır (Grafik 17).

Grafik 17. İkili Anlaşmalı lkelerden Gelen Hastaların Türkiye Genelinde Kliniklere Göre Dağılımı, 2012

Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşmalı hastalar en fazla Göz Hastalıkları, İç Hastalıkları, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları kliniklerine gelmektedir (Grafik 18).

Grafik 18. Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşmalı Hastaların Türkiye Geneline Kliniklere Göre Dağılımı, 2012

Tablo 18. Teknolojinin Yoğun Olarak Kullanıldığı Kliniklere Gelen Hastalar, 2012

Klinikler	Hasta Geliş Şekli				Toplam
	İkili Anlaşmalı Ülkeler	Medikal Turizm	SGK ile Anlaşmalı Ülkeler	Turistin Sağlığı	
Beyin ve Sinir Cerrahisi	62	6713	502	3	7280
Kalp ve Damar Cerrahisi	69	3139	173	0	3381
Kardiyoloji	96	5947	1227	0	7270
Ortopedi ve Travmatoloji	50	17498	1652	0	19200
Tıbbi Onkoloji	20	5726	120	0	5866

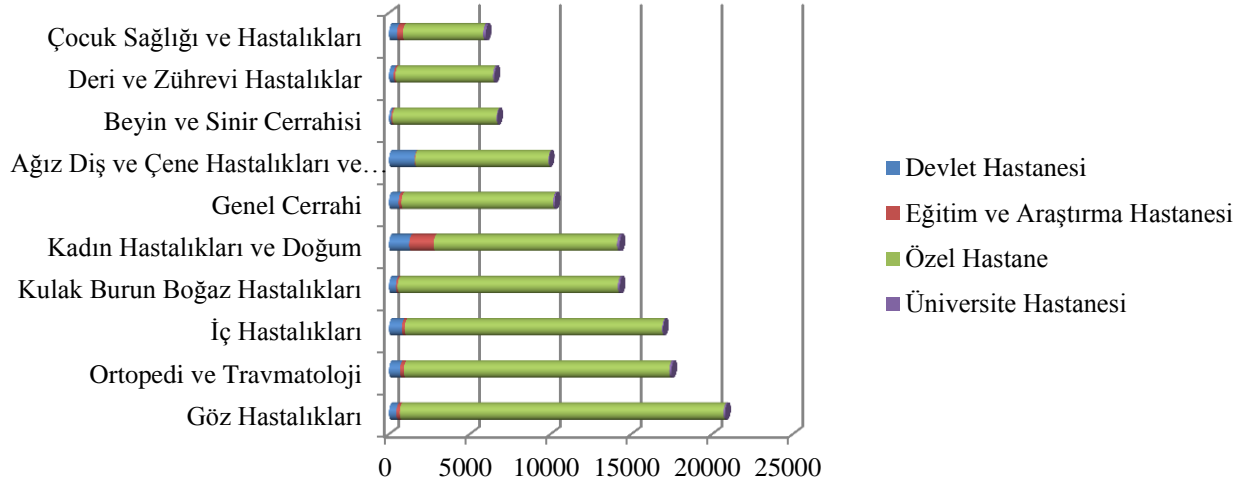
Teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı kliniklere gelen hasta sayılarına bakıldığında, ikili anlaşmalı ülkelerden gelen hastaların 96 ile en fazla Kardiyoloji kliniğine; medikal turizm kapsamında gelen hastaların 17498 ile Ortopedi ve Travmatoloji kliniğine; Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşma kapsamında gelen hastaların 1652 ile Ortopedi ve Travmatoloji kliniğine ve turistin sağlığı kapsamında gelen hastaların sadece 3'ünün Beyin ve Sinir Cerrahisi kliniğine geldikleri belirlenmiştir. Toplamda uluslararası hastalar 19200 ile en fazla Ortopedi ve Travmatoloji kliniğine gelmişlerdir (Tablo 18).

Tablo 19. Medikal Turizmde İlk 10 Kliniğin Sağlık Kuruluşlarının Türlerine Göre Dağılımı, 2012

Klinikler	Sağlık Kuruluşları				Toplam
	Devlet Hastanesi	Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Özel Hastane	Üniversite Hastanesi	
Göz Hastalıkları	461	208	20050	103	20822
Ortopedi ve Travmatoloji	685	238	16433	142	17498
İç Hastalıkları	796	178	15941	64	16979
Kulak Burun Boğaz Hastalıkları	432	111	13629	128	14300
Kadın Hastalıkları ve Doğum	1257	1516	11352	166	14291
Genel Cerrahi	602	179	9389	96	10266
Ağız Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi	1586	32	8262	28	9908
Beyin ve Sinir Cerrahisi	131	89	6449	44	6713
Deri ve Zührevi Hastalıklar	292	111	6039	103	6545
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	495	374	4967	167	6003
Diğer	1498	1550	42185	904	46137
Toplam	8235	4586	154696	1945	169462

Medikal turizm kapsamında gelen hastaların klinik bazında tercih ettikleri sağlık kuruluşlarının dağılımına bakıldığında, ilk 10'a giren tüm klinikler için çoğunlukla özel hastaneleri tercih ettikleri görülmektedir. Diğer kliniklerle kıyaslandığında devlet hastaneleri en çok "Ağız, Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi", eğitim ve araştırma hastaneleri ise en çok "Kadın Hastalıkları ve Doğum" klinikleri için tercih edilmişlerdir (Tablo 19 ve Grafik 19).

Grafik 19. Medikal Turizmde İlk 10 Kliniğin Hastane Türlerine Göre Dağılımı, 2012

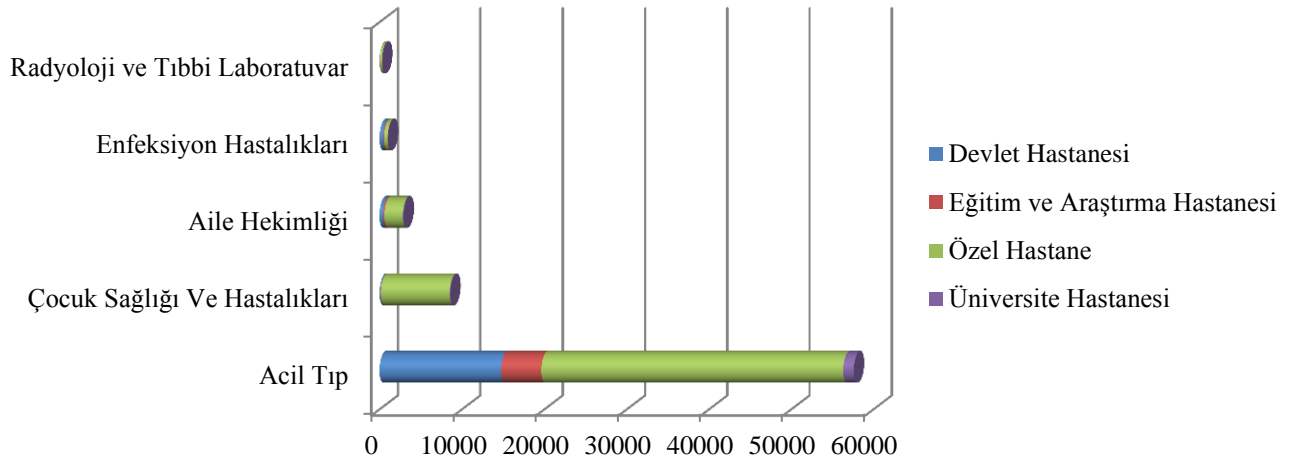

Tablo 20. Turistin Sağlığı Kapsamında Hizmet Verilen Kliniklerin Hastane Türlerine Göre Dağılımı, 2012

Klinikler	Hastane Türü				Toplam
	Devlet Hastanesi	Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Özel Hastane	Üniversite Hastanesi	
Acil Tıp	14763	4882	36692	1274	57611
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	130	38	8364	55	8587
Aile Hekimliği	419	188	2226	91	2924
Enfeksiyon Hastalıkları	439	115	431	37	1022
Radyoloji ve Tıbbi Laboratuvar	33	20	253	7	313

Turistin sağlığı kapsamında hizmet alan hastaların klinik bazında tercih ettikleri sağlık kuruluşlarının dağılımına bakıldığında, tüm klinikler için daha çok özel hastaneleri tercih ettikleri görülmektedir. Hem devlet hastaneleri hem de eğitim ve araştırma hastaneleri tüm klinikler içinde en çok Acil Tıp için tercih edilmişlerdir (Tablo 20 ve Grafik 20).

Grafik 20. Hastane Türlerine Göre Turistin Sağlığı Kapsamında Hizmet Verilen Klinikler, 2012

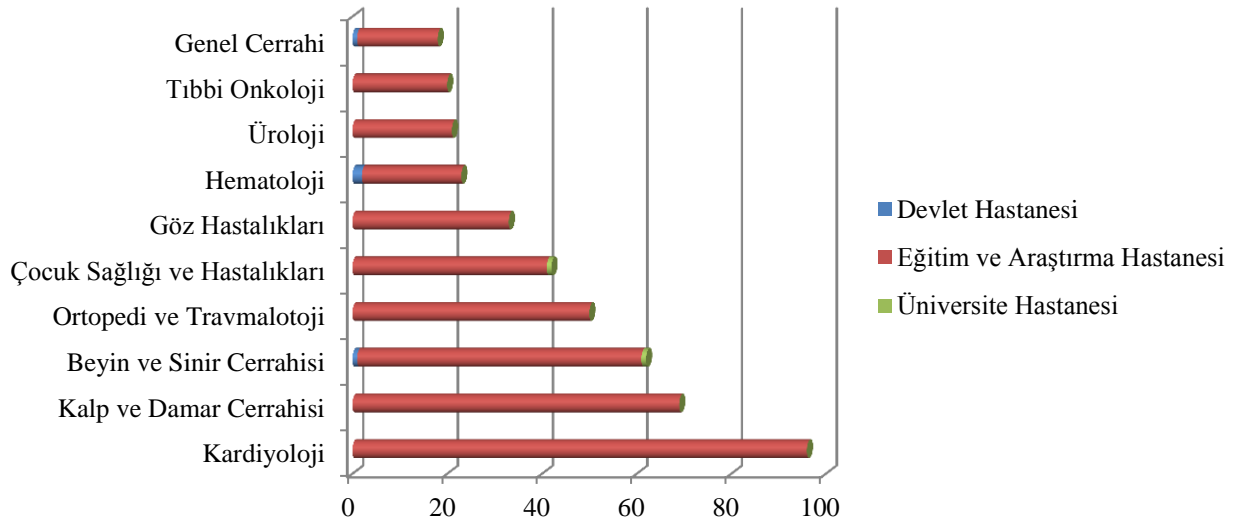

Tablo 21. İkili Anlaşmalı Ülkeler Kategorisinde Hizmet Verilen Kliniklerin Hastane Türlerine Göre Dağılımı, 2012

Klinikler	Devlet Hastanesi	Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Üniversite Hastanesi	Toplam
Kardiyoloji	0	96	0	96
Kalp ve Damar Cerrahisi	0	69	0	69
Beyin ve Sinir Cerrahisi	1	60	1	62
Ortopedi ve Travmatoloji	0	50	0	50
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	0	41	1	42
Göz Hastalıkları	0	33	0	33
Hematoloji	2	21	0	23
Üroloji	0	21	0	21
Tıbbi Onkoloji	0	20	0	20
Genel Cerrahi	1	17	0	18

İkili Anlaşmalı ülkeler kapsamında gelen hastaların hastane türlerine göre dağılımları incelendiğinde neredeyse tamamının eğitim ve araştırma hastanesine başvurdukları görülmektedir (Tablo 21 ve Grafik 21).

Grafik 21. Hastane Türlerine Göre İkili Anlaşmalı Ülkeler Kapsamında Hizmet Verilen Klinikler, 2012

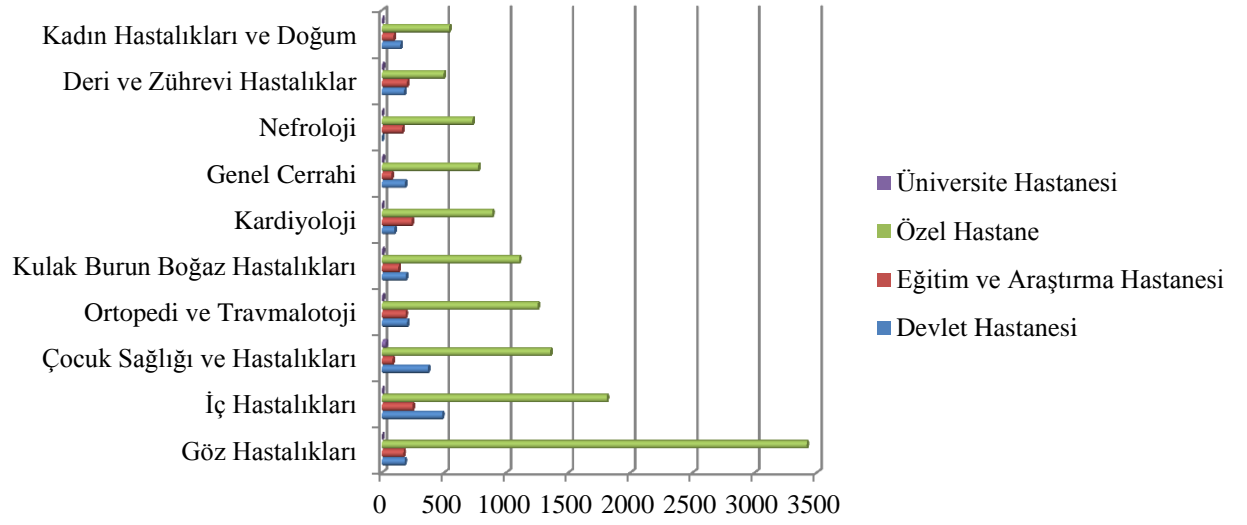

Tablo 22. Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşmalı Ülkeler Kategorisinde Hizmet Verilen Kliniklerin Hastane Türlerine Göre Dağılımı, 2012

Klinikler	Devlet Hastanesi	Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Özel Hastane	Üniversite Hastanesi	Toplam
Göz Hastalıkları	182	173	3419	0	3774
İç Hastalıkları	484	246	1809	3	2542
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	370	85	1355	31	1841
Ortopedi ve Travmatoloji	203	190	1253	6	1652
Kulak Burun Boğaz Hastalıkları	192	133	1104	5	1434
Kardiyoloji	99	239	887	2	1227
Genel Cerrahi	185	76	775	5	1041
Nefroloji	0	163	729	0	892
Deri ve Zührevi Hastalıklar	179	202	497	6	884
Kadın Hastalıkları ve Doğum	149	94	541	3	787

Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşma kapsamında gelen hastalar tüm kliniklerde daha çok özel hastaneleri tercih etmektedirler. Hastaların üniversite hastanelerine başvuru sayısı ise oldukça düşüktür (Tablo 22 ve Grafik 22).

Grafik 22. Hastane Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşmalı Ülkeler Kapsamında Hizmet Verilen Klinikler, 2012

Tablo 23. Medikal Turizm – İlk 10 İilde İlk 10 Kliniğe Göre Hasta Sayıları, 2012

İller	Klinikler										Toplam
	Göz Hastalıkları	Ortopedi ve Travmatoloji	İç Hastalıkları	Kulak Burun Boğaz Hastalıkları	Kadın Hastalıkları ve Doğum	Genel Cerrahi	Ağız, Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi	Beyin ve Sinir Cerrahisi	Deri ve Zührevi Hastalıklar	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	
İstanbul	11341	5127	4253	3472	4147	2317	2244	1906	2772	3160	55985
Antalya	5355	6404	7489	6858	2699	4023	3436	2288	1162	102	47649
Ankara	1434	1602	1089	1307	2039	833	1151	829	978	773	16596
Kocaeli	191	370	482	298	991	666	54	311	184	235	13256
İzmir	673	981	516	613	760	664	1041	244	506	82	8324
Muğla	521	712	1046	344	421	442	304	188	178	16	5430
Adana	233	697	124	195	302	120	237	262	139	104	3459
Aydın	79	424	604	299	133	492	218	55	52	423	3093
Gaziantep	168	208	167	144	256	93	92	219	88	109	2198
Bursa	171	114	160	111	279	73	353	31	70	116	1998

Medikal turizm kapsamında klinikler bazında gelinen ilk 10 il ve ilk 10 kliniğin dağılımı Tablo 23'te verilmiştir. Tablodaki veriler doğrultusunda Göz Hastalıkları, Kadın Hastalıkları ve Doğum, Deri ve Zührevi Hastalıklar ile Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları klinikleri için en fazla tercih edilen ilin İstanbul olduğu; Ortopedi ve Travmatoloji, İç Hastalıkları, Kulak,

Burun Boğaz Hastalıkları, Genel Cerrahi, Ağız, Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi ile Beyin ve Sinir Cerrahisi klinikleri için ise Antalya'nın tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 24. Turistin Sağlığı – İlk 10 İlde Kliniklere Göre Hasta Sayıları, 2012

İller	Klinikler					Toplam
	Acil Tıp	Aile Hekimliği	Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları	Enfeksiyon Hastalıkları	Radyoloji ve Tıbbi Laboratuvar	
Antalya	26211	536	7974	264	30	35020
Muğla	6168	1127	248	70	0	7613
İstanbul	6750	384	0	200	198	7533
İzmir	2960	508	365	105	6	3944
Aydın	3328	4	0	77	0	3409
Ankara	1521	3	0	26	19	1569
Bursa	974	0	0	15	3	992
Sakarya	833	0	0	0	1	834
Mersin	810	0	0	2	0	812
Kocaeli	650	20	0	67	10	747

Sağlık dışındaki nedenlerle ülkemize gelen turistler aniden rahatsızlanmaları sonucunda Acil Tıp, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Enfeksiyon Hastalıkları için en çok Antalya'daki hastanelerimize başvurmuşlardır. Aile Hekimliği kliniği için Muğla, Radyoloji ve Tıbbi Laboratuvar için ise İstanbul ilinde en fazla başvuru olmuştur (Tablo 24).

Tablo 25. İkili Anlaşmalı Ülkeler – İllere ve İlk 10 Kliniğe Göre Hasta Sayıları, 2012

İller	Klinikler										Toplam
	Kardiyoloji	Kalp ve Damar Cerrahisi	Beyin ve Sinir Cerrahisi	Ortopedi ve Travmatoloji	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	Göz Hastalıkları	Hematoloji	Üroloji	Tıbbi Onkoloji	Genel Cerrahi	
Ankara	73	27	55	43	33	19	21	19	17	6	390
İstanbul	23	42	7	7	9	14	2	2	3	12	154

İkili Anlaşmalı Ülkeler kapsamında gelen hastalar ilk 10 klinik içinde Kalp ve Damar Cerrahisi ve Genel Cerrahi klinikleri dışında en fazla Ankara iline gelmektedirler (Tablo 25).

Tablo 26. Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşmalı Ülkelerden Gelen Hastalar – İlk 10 İilde İlk 10 Kliniğe Göre Hasta Sayıları, 2012

İller	Klinikler										Toplam
	Göz Hastalıkları	İç Hastalıkları	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	Ortopedi ve Travmatoloji	Kulak Burun Boğaz Hastalıkları	Kardiyoloji	Genel Cerrahi	Nefroloji	Deri ve Zührevi Hastalıklar	Kadın Hastalıkları ve Doğum	
İstanbul	2188	331	274	168	127	224	154	18	160	119	5170
Antalya	344	478	439	315	362	246	193	730	213	138	4498
Karaman	462	939	323	569	449	395	336	0	0	164	3849
Sakarya	301	236	51	181	122	226	67	128	184	61	2539
İzmir	174	165	114	202	111	79	60	4	129	87	1657
Aydın	63	102	82	74	67	26	46	0	15	31	626
Samsun	44	29	61	37	42	8	52	0	62	12	558
Ankara	71	61	35	9	15	5	24	0	16	61	371
Bursa	20	26	33	13	8	2	8	11	11	7	306
Elazığ	1	0	12	0	0	1	5	0	2	0	217

Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamında gelen hastalar ilk 10 klinik içinde Göz Hastalıkları için İstanbul ilini; Çocuk Hastalıkları, Nefroloji ve Deri ve Zührevi Hastalıklar için Antalya ilini; İç Hastalıkları, Ortopedi ve Travmatoloji, Kulak, Burun, Boğaz Hastalıkları, Kardiyoloji, Genel Cerrahi ve Kadın Hastalıkları ve Doğum için ise Karaman ilini tercih etmektedirler (Tablo 26).

Tablo 27. Medikal Turizm – İlk 10 Kliniğe G6re Başvurulan Hastaneler, 2012

Hastane	Klinikler									
	AĞız Diş ve ene Hastalıkları ve Cerrahisi	Beyin ve Sinir Cerrahisi	ocuk Sağlığı ve Hastalıkları	Deri ve Zührevi Hastalıklar	Genel Cerrahi	G6z Hastalıkları	İç Hastalıkları	Kadın Hastalıkları ve Doğum	Kulak Burun Boğaz Hastalıkları	Ortopedi ve Travmatoloji
Özel Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi	12	271	210	128	601	104	382	868	224	268
Özel Alanya Anadolu Hastanesi	1	474	8	275	358	364	1524	293	1016	887
Özel Akdeniz Hastanesi	0	769	4	0	728	0	1618	178	2001	1000
Özel Medical Park Bahçelievler Hastanesi	259	277	246	300	248	495	572	431	358	670
Özel Acıbadem Maslak Hastanesi	24	227	698	375	149	333	188	705	356	297
Özel Medical Park G6ztepe Hastanesi Kompleksi	523	86	129	221	196	643	394	212	415	465
Özel Bilgi Hastanesi	11	20	12	24	705	178	852	151	1113	1016
Özel D6nya G6z Hastanesi Atak6y	0	0	0	0	0	4434	2	0	0	0
Özel Medicana International Ankara Hastanesi	255	252	156	277	216	314	420	172	378	535
Özel Bayındır Hastanesi	156	189	233	313	154	259	194	235	317	310

Medikal turizm kapsamında hastaların ilk 10 klinik bazında tercih etmiş oldukları sağlık kuruluşları incelendiğinde, AĞız, Diş ve ene Hastalıkları ve Cerrahisinde Özel Medical Park G6ztepe Hastanesi Kompleksi'nin; Beyin ve Sinir Cerrahisi, Genel Cerrahi, İç Hastalıkları, Kulak, Burun, Boğaz Hastalıklarında Özel Akdeniz Hastanesi'nin; ocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Deri ve Zührevi Hastalıklarda Özel Acıbadem Maslak Hastanesi'nin; G6z Hastalıklarında Özel D6nya G6z Hastanesi Atak6y Şubesi'nin; Kadın Hastalıkları ve Doğum için Özel Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi'nin; Ortopedi ve Travmatolojide ise Özel Bilgi Hastanesi'nin tercih edildiği belirlenmiştir (Tablo 27).

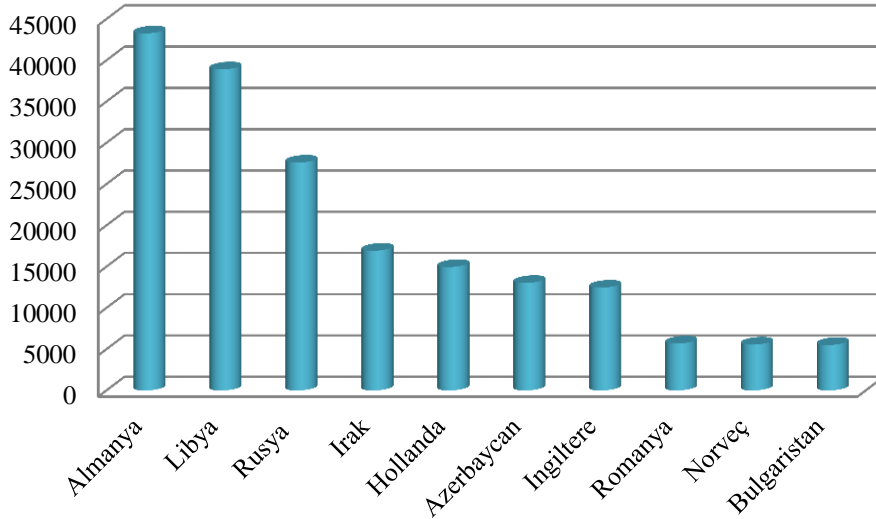
4.5. Ülkelere Göre Uluslararası Hastaların Dağılımı

Tablo 28. Uluslararası Hastaların Geldiği İlk 10 Ülke, 2012

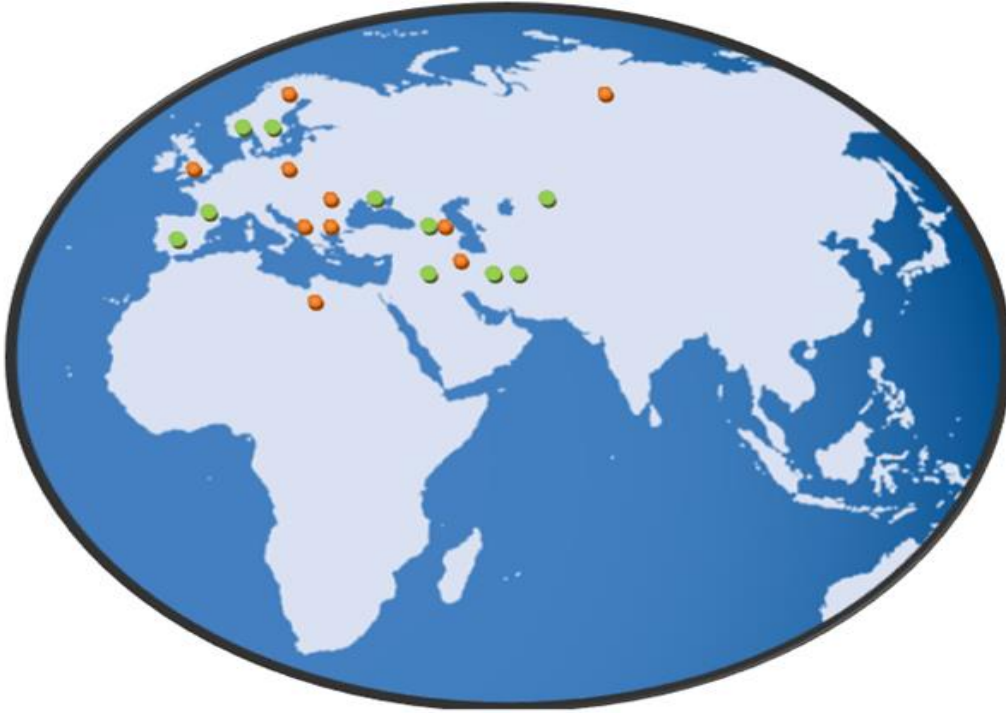
Ülke	Sayı
Almanya	43259
Libya	38898
Rusya	27604
Irak	16926
Hollanda	14959
Azerbaycan	13023
İngiltere	12456
Romanya	5685
Norveç	5554
Bulgaristan	5511

Uluslararası hastaların geldikleri tüm ülkelerin listesi EK 3'te sunulmuş olup bu ülkeler arasında ilk sırada Almanya yer almaktadır. Almanya'dan gelen hasta sayısının fazla olmasının, Almanya'da yaşayan gurbetçilerden kaynaklandığı söylenebilir. Diğer ülkeler ise sırasıyla Libya, Rusya, Irak, Hollanda, Azerbaycan, İngiltere, Romanya, Norveç ve Bulgaristan'dır (Tablo 28 ve Grafik 23).

Grafik 23. Uluslararası Hastaların Geldiği İlk 10 Ülke, 2012

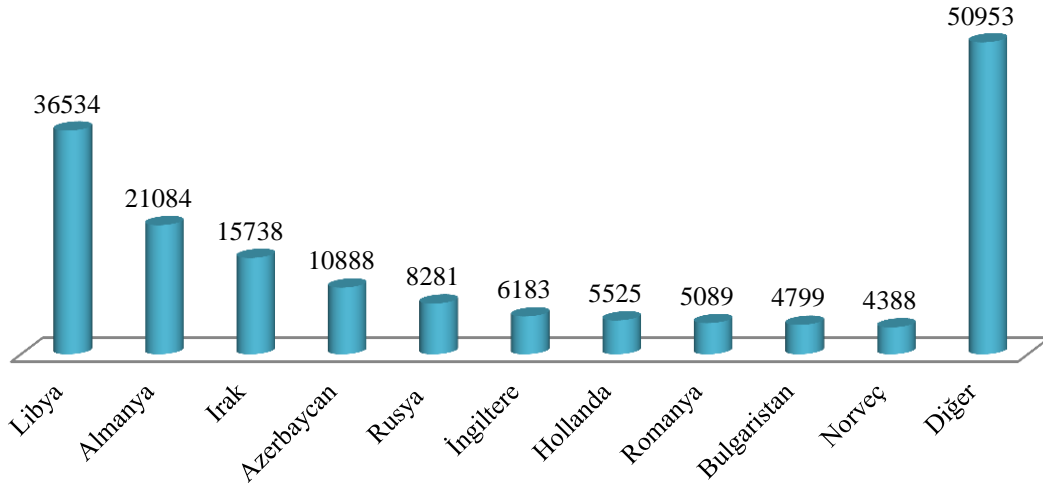

Harita 6. Uluslararası Hastaların Geldiği İlk 20 Ülke, 2012

- Uluslararası hastaların geldiği 1.-10. ülkeler
- Uluslararası hastaların geldiği 11.-20. ülkeler

Grafik 24. Medikal Turizm Kapsamında Hastaların Geldiği İlk 10 Ülke, 2012

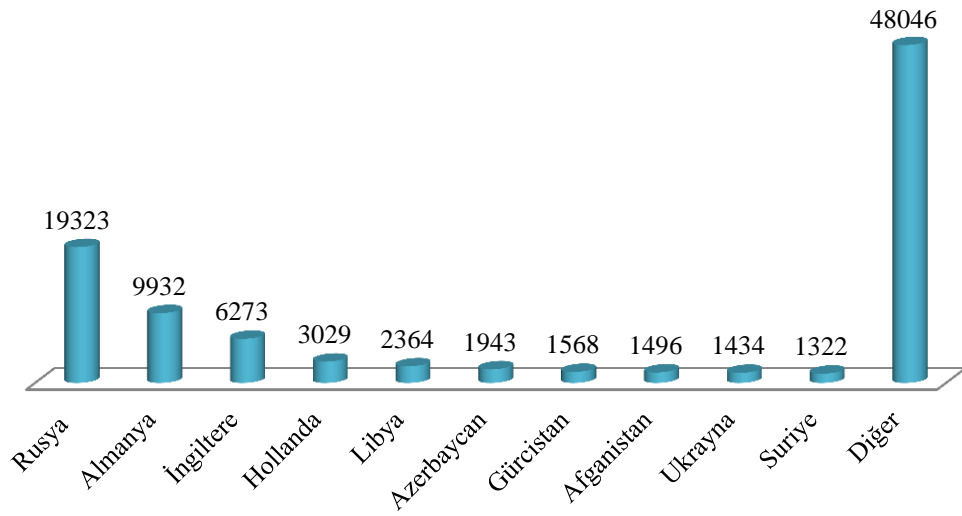
Medikal turizm kapsamında gelen hastaların ülkelere göre dağılımına bakıldığında, en fazla gelen ilk 3 ülkenin Libya, Almanya ve Irak olduğu görülmektedir (Grafik 24).

Libya'da ortaya çıkan iç savaş sonucunda Türkiye ile Libya arasındaki sıcak ilişkiler çerçevesinde öncelikle önemli sayıda hasta ve yaralı Libya vatandaşı ücretsiz olarak Türkiye'ye getirilip tedavi edilmiştir. Ancak Libya'da iç savaşın sona ermesi neticesinde yeni

kurulan Libya hükümeti bundan sonra Türkiye'ye gönderilen hastaların giderlerinin kendileri tarafından karşılanacağını taahhüt etmiştir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, bu olaylar neticesinde 2012 yılı içerisinde Libya'dan önemli sayıda medikal turist Türkiye'ye gelmiştir.

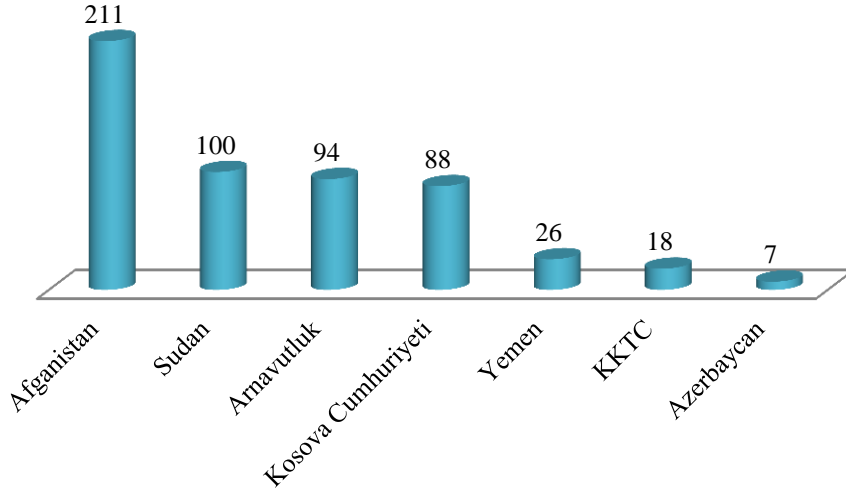
Almanya'dan gelen medikal turistlerin Türkiye'yi tercih etmesinin temel nedenleri arasında şunlar sayılabilir: Birincisi, Almanya'da yaklaşık 4,5 milyon Türk vatandaşının ikamet etmesi medikal turizm açısından bir tanıtım aracı olmuş olabilir. İkincisi, genel olarak Türkiye'ye gelen turist sayısı toplamı içerisinde Alman turistleri oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca Türkiye'deki gerek devlet kurumlarının gerekse özel sağlık kuruluşlarının bu ülkelerde ciddi tanıtım atağına geçmiş olmaları da önemli bir etken olabilir.

Grafik 25. Turistin Sağlığı Kapsamında Hastaların Geldiği İlk 10 Ülke, 2012

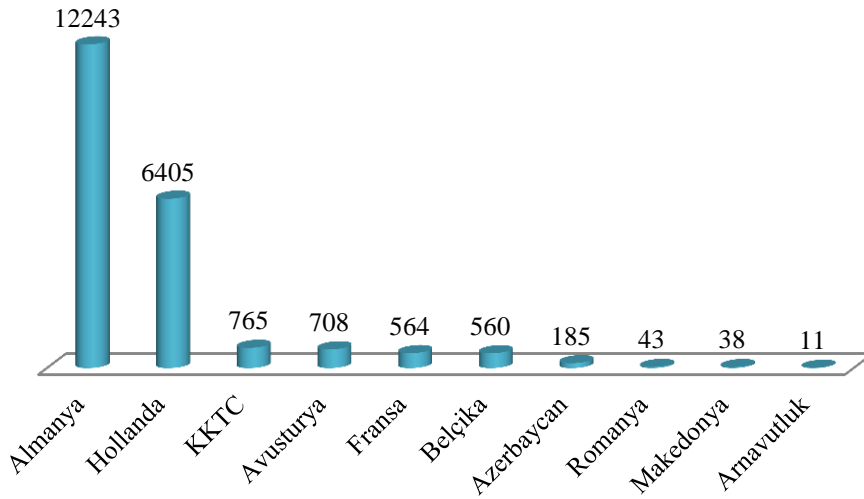
Turistin sağlığı kapsamında sağlık kuruluşlarımıza başvuran hastaların geldikleri ülkelere göre dağılımına bakıldığında, en fazla gelinen ilk 3 ülkenin Rusya, Almanya ve İngiltere olduğu görülmektedir (Grafik 25). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre, 2012 yılı Ocak-Aralık döneminde ülkemize en çok ziyaretçi gönderen ülkeler sıralamasında Almanya % 15,8 (5.028.745) ile birinci, Rusya % 11,3 (3.599.925) ile ikinci, İngiltere % 7,7 (2.456.519) ile üçüncü sıradadır. İngiltere'yi Bulgaristan, Gürcistan, Hollanda, İran, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri ve Suriye izlemektedir. Bu doğrultuda Rusya, Almanya ve İngiltere'den gelen turist sayısının fazla olması nedeniyle turistin sağlığı verilerinin yüksek olması da beklenen bir sonuçtur.

Grafik 26. İkili Anlaşma Kapsamında Hastaların Geldikleri Ülkeler, 2012

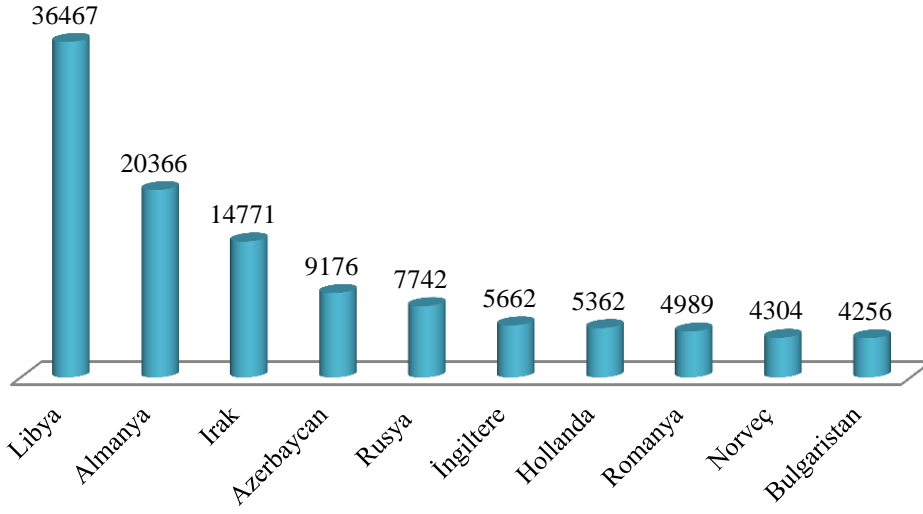
İkili Anlaşmalar kapsamındaki hastalar sırasıyla Afganistan, Sudan, Arnavutluk, Kosova Cumhuriyeti, Yemen, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Azerbaycan ülkelerinden gelmektedirler (Grafik 26).

Grafik 27. Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Hastaların Geldikleri İlk 10 Ülke, 2012

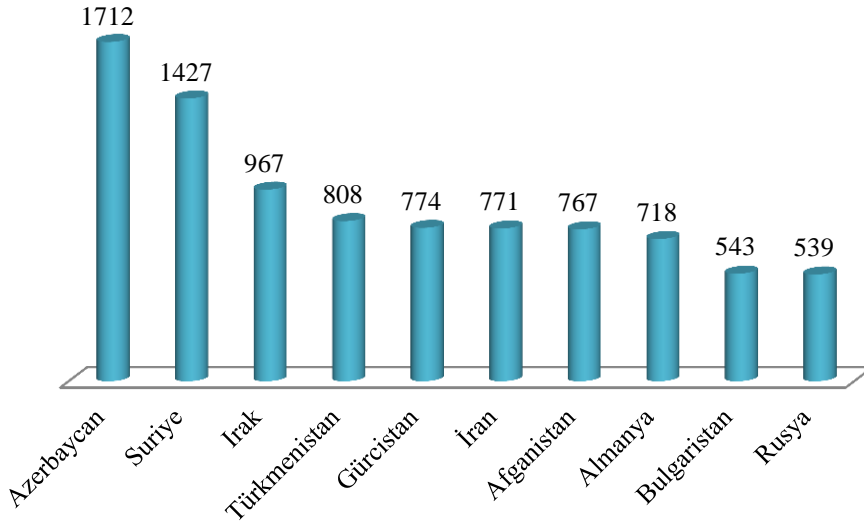
Sosyal Güvenlik Kapsamındaki hastaların geldikleri ülkelerin dağılımı incelendiğinde, Almanya ve Hollanda ülkelerinin öne çıktığı görülmektedir (Grafik 27).

Grafik 28. Ülkelere Göre Medikal Turizm Kapsamında Özel Hastanelere Başvuran Hasta Sayısı (İlk 10 Ülke), 2012

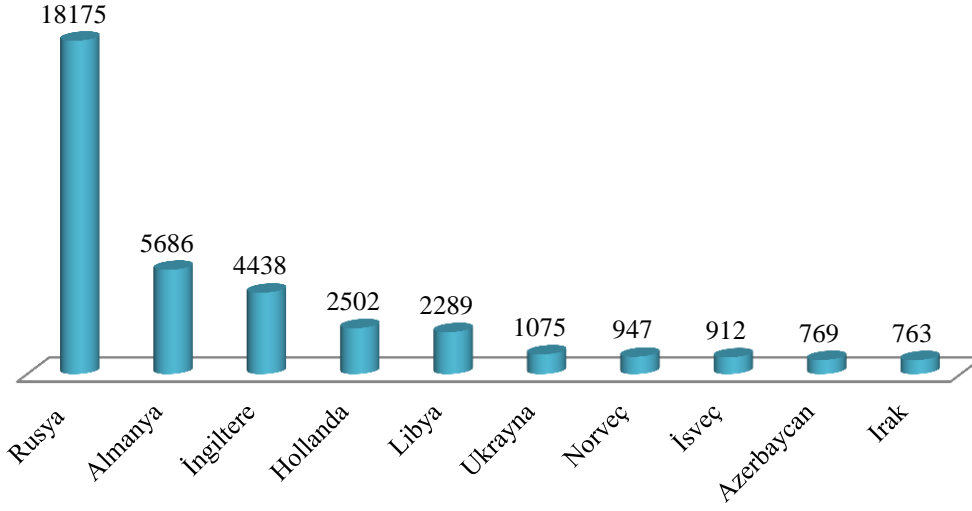
2012 yılında özel hastanelere başvuran medikal turistler en çok Libya, Almanya, Irak, Azerbaycan ve Rusya'dan gelmiştir (Grafik 28).

Grafik 29. Ülkelere Göre Medikal Turizm Kapsamında Kamu Hastanelerine Başvuran Hasta Sayısı (İlk 10 Ülke), 2012

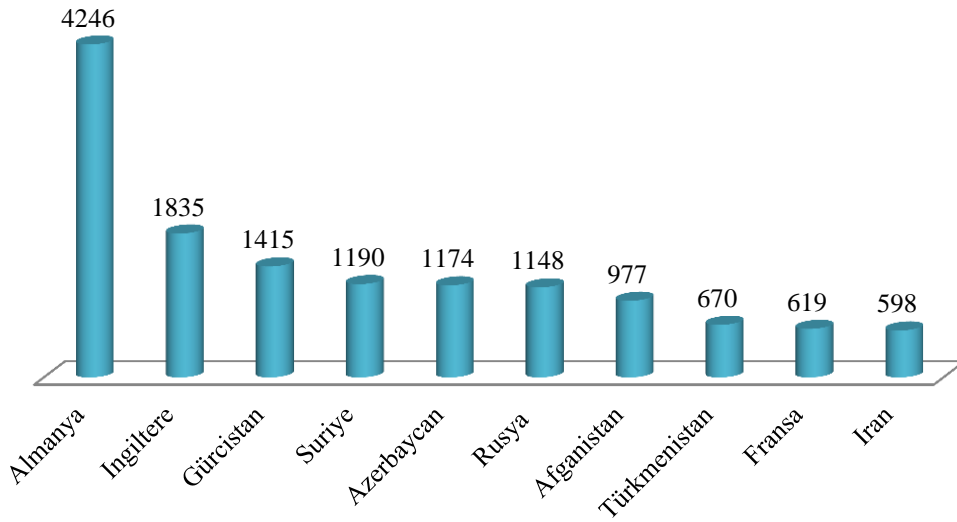
Ülkelere göre medikal turizm kapsamında kamu hastanelerine başvuran hasta sayıları incelendiğinde, 2012 yılında Azerbaycan, Suriye ve Irak'ın ilk 3 sırada yer aldığı görülmektedir (Grafik 29). Suriye'den gelen hastaların büyük çoğunluğunun mültecilerden oluşması nedeniyle Suriye üst sıralarda yer almaktadır.

Grafik 30. Ülkelere Göre Turistin Sağlığı Kapsamında Özel Hastanelere Başvuran Hasta Sayısı (İlk 10 Ülke), 2012

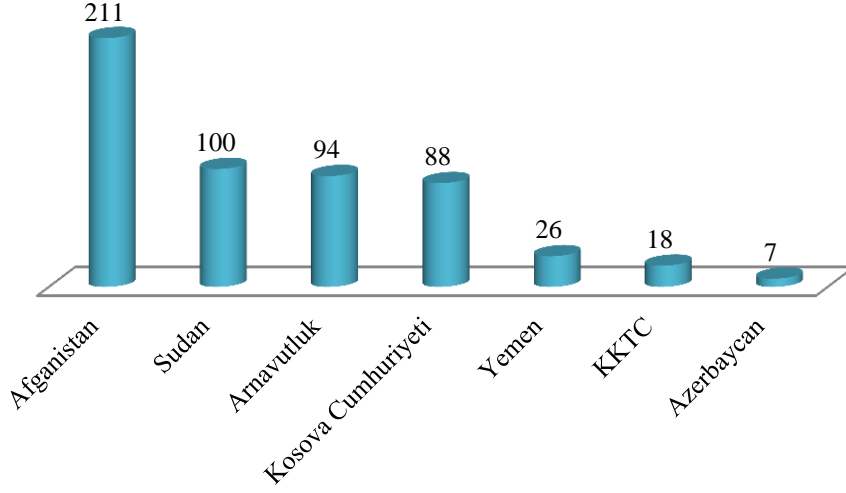
Turistin sağlığı kapsamında hizmet alan hastaların çoğu Rusya, Almanya, İngiltere, Hollanda ve Libya'dan gelen hastalardan oluşmaktadır (Grafik 30).

Grafik 31. Ülkelere Göre Turistin Sağlığı Kapsamında Kamu Hastanelerine Başvuran Hasta Sayısı (İlk 10 Ülke), 2012

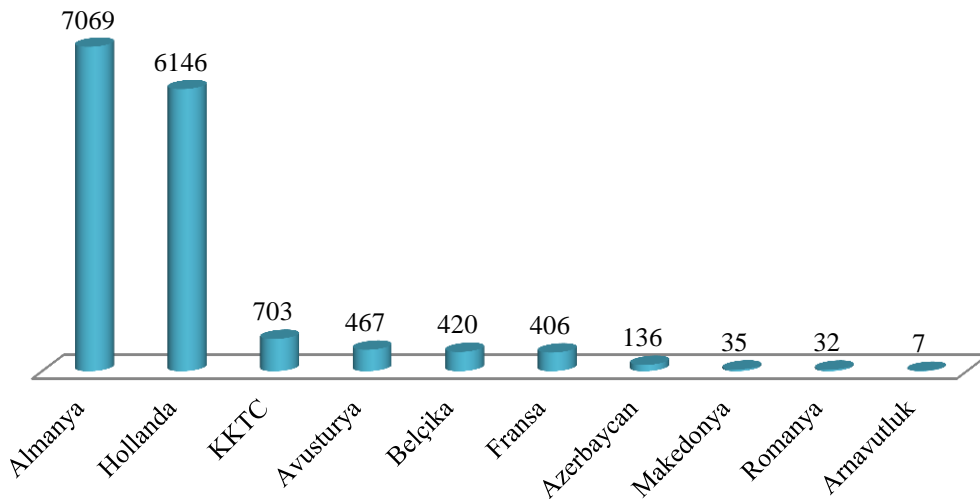
Ülkelere göre turistin sağlığı kapsamında kamu hastanelerine başvuran hasta sayıları incelendiğinde, 2012 yılında Almanya, İngiltere ve Gürcistan'ın ilk 3 sırada yer aldığı görülmektedir (Grafik 31).

Grafik 32. Ülkelere Göre İkili Anlaşma Kapsamında Kamu Hastanelerine Başvuran Hasta Sayısı, 2012

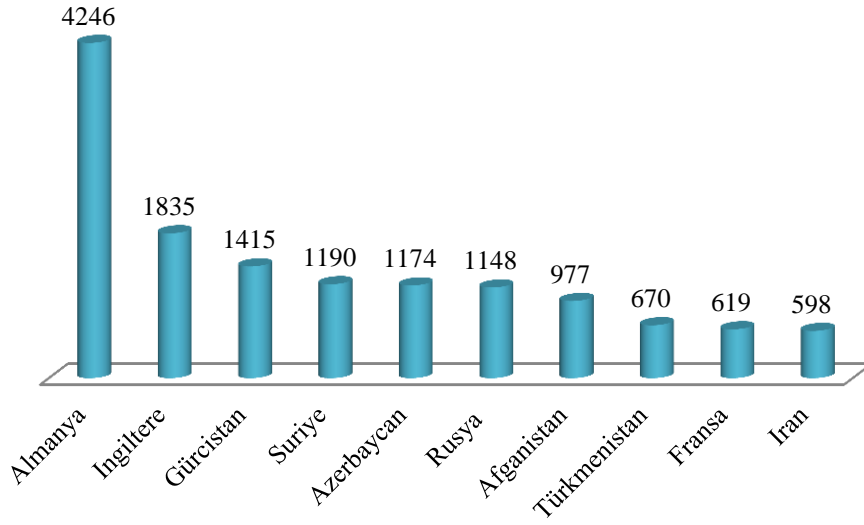
İkili Anlaşma kapsamında özel hastanelere başvurulamamaktadır. Üniversite hastanesine başvuran hasta sayısı sadece 2'dir ve bu hastalar Sudan'dan gelmektedir. 8 hasta ise devlet hastanesine başvurmuştur. Bunlardan 6'sı Arnavutluk, 1'i Azerbaycan ve diğeri ise Yemen'den gelmektedir. İkili Anlaşma kapsamındaki hastaların neredeyse tamamı (534 hasta) ise Eğitim ve Araştırma Hastanelerine başvurmaktadır. Bunlardan büyük çoğunluğunu Afganistan'dan gelen hastalar oluşturmaktadır (Grafik 32).

Grafik 33. Ülkelere Göre Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşma Kapsamında Özel Hastanelere Başvuran Hasta Sayısı (İlk 10 Ülke), 2012

Sosyal Güvenlik kapsamında özel hastanelere gelen hastalar çoğunlukla Almanya ve Hollanda'dan gelmektedir (Grafik 33).

Grafik 34. Ülkelere Göre Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşma Kapsamında Kamu Hastanelerine Başvuran Hasta Sayısı (İlk 10 Ülke), 2012

Sosyal Güvenlik kapsamında kamu hastanelerine gelen hastaların büyük çoğunluğu Almanya'dan gelmektedir (Grafik 34).

Tablo 29. Medikal Turizm – Ülkelere ve Hastane Türlerine Göre Hasta Sayıları (İlk 10 Ülke), 2012

Ülke	Hastane Türü				Toplam
	Devlet Hastanesi	Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Özel Hastane	Üniversite Hastanesi	
Libya	11	50	36467	6	36534
Almanya	516	81	20366	121	21084
Irak	367	357	14771	243	15738
Azerbaycan	529	905	9176	278	10888
Rusya	287	219	7742	33	8281
İngiltere	419	49	5662	53	6183
Hollanda	118	11	5362	34	5525
Romanya	69	23	4989	8	5089
Bulgaristan	315	150	4256	78	4799
Norveç	40	8	4304	36	4388

Medikal turizm kapsamında hastanelerimize başvuran hastaların dağılımlarına bakıldığında, ilk 10'da yer alan tüm ülkelerden gelen hastaların daha çok özel hastaneleri tercih ettikleri görülmektedir (Tablo 29).

Tablo 30. Turistin Sağlığı - Ülkelere ve Hastane Türlerine Göre Hasta Sayıları (İlk 10 Ülke), 2012

Ülke	Hastane Türü				Toplam
	Devlet Hastanesi	Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Özel Hastane	Üniversite Hastanesi	
Rusya	738	250	18175	160	19323
Almanya	2955	1069	5686	222	9932
İngiltere	1727	69	4438	39	6273
Hollanda	425	47	2502	55	3029
Libya	21	45	2289	9	2364
Azerbaycan	653	441	769	80	1943
Gürcistan	1080	300	153	35	1568
Afganistan	765	184	519	28	1496
Ukrayna	229	125	1075	5	1434
Suriye	813	217	132	160	1322

Turistin sağlığı kapsamında hastanelerimize başvuran hastaların dağılımlarına bakıldığında, ilk 10’da yer alan Gürcistan, Afganistan ve Suriye dışındaki tüm ülkelerden gelen turistlerin özel hastaneleri; Gürcistan, Afganistan ve Suriye’den gelen turistlerin ise devlet hastanelerini daha fazla tercih ettikleri görölmektedir (Tablo 30).

Tablo 31. İkili Anlaşma Kapsamındaki Hastalar - Ülkelere ve Hastane Türlerine Göre Hasta Sayıları, 2012

Ülke	Hastane Türü			Toplam
	Devlet Hastanesi	Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Üniversite Hastanesi	
Afganistan	0	211	0	211
Sudan	0	98	2	100
Arnavutluk	6	88	0	94
Kosova Cumhuriyeti	0	88	0	88
Yemen	1	25	0	26
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	0	18	0	18
Azerbaycan	1	6	0	7

İkili Anlaşma kapsamında hastanelerimize başvuran hastaların dağılımlarına bakıldığında ise, tüm ülkelerden gelen hastaların neredeyse tamamının eğitim ve araştırma hastanelerine başvurdukları görölmektedir (Tablo 31).

Tablo 32. Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşma Kapsamında Gelen Hastalar- Ülkelere ve Hastane Türlerine Göre Hasta Sayıları, 2012

Ülke	Hastane Türü				Toplam
	Devlet Hastanesi	Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Özel Hastane	Üniversite Hastanesi	
Almanya	2673	2462	7069	39	12243
Hollanda	214	21	6146	24	6405
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	24	17	703	21	765
Avusturya	173	68	467	0	708
Fransa	137	15	406	6	564
Belçika	82	58	420	0	560
Azerbaycan	12	32	136	5	185
Romanya	6	4	32	1	43
Makedonya	2	1	35	0	38
Arnavutluk	4	0	7	0	11

Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşma kapsamında hastanelerimize başvuran hastaların dağılımlarına bakıldığında da, tüm ülkelerden gelen hastaların daha çok özel hastaneleri tercih ettikleri görülmektedir (Tablo 32).

Tablo 33. Medikal Turizm – İlk 10 Ülke ve İlk 10 Klinik Dağılımı, 2012

Klinikler	Ülke										Toplam
	Almanya	Azerbaycan	Bulgaristan	Hollanda	İngiltere	Irak	Libya	Norveç	Romanya	Rusya	
Göz Hastalıkları	3749	1670	348	504	642	1999	4618	471	213	440	14654
Ortopedi ve Travmatoloji	2674	449	159	660	780	1211	5521	366	162	1106	13088
İç Hastalıkları	3057	811	240	949	990	1057	2627	783	184	849	11547
Kulak, Burun, Boğaz Hastalıkları	2598	501	105	848	510	674	3370	540	187	797	10130
Genel Cerrahi	1613	659	183	428	611	666	1683	266	326	709	7144
Kadın Hastalıkları ve Doğum	534	1440	377	257	307	736	1340	80	407	1494	6972
Ağız, Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi	899	144	204	317	397	257	2798	1134	35	483	6668
Beyin ve Sinir Cerrahisi	884	309	119	222	222	1324	1624	170	118	322	5314
Tıbbi Onkoloji	57	534	1489	23	8	377	321	0	1748	180	4737
Deri ve Zührevi Hastalıklar	229	410	80	102	211	402	2446	90	86	329	4385

Medikal turizm kapsamında gelen hastaların ilk 10 ülke ve ilk 10 kliniğe göre dağılımına bakıldığında, Göz Hastalıkları, Ortopedi ve Travmatoloji, Kulak, Burun, Boğaz Hastalıkları, Genel Cerrahi, Ağız, Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi, Beyin ve Sinir Cerrahisi, Deri ve Zührevi Hastalıklar için en fazla Libya'dan hasta geldiği; İç Hastalıkları için Almanya'dan, Kadın Hastalıkları ve Doğum için Rusya'dan ve Tıbbi Onkoloji için Romanya'dan daha fazla hasta geldiği belirlenmiştir (Tablo 33).

Tablo 34. Turistin Sağlığı – İlk 10 Ülke ve Klinikler, 2012

Klinikler	Ülke										Toplam
	Afganistan	Almanya	Azerbaycan	Gürcistan	Hollanda	İngiltere	Libya	Rusya	Suriye	Ukrayna	
Acil Tıp	1433	7551	1643	1461	2518	4993	1611	16829	1293	1249	40581
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	15	2107	115	20	366	309	109	2329	8	131	5509
Aile Hekimliği	19	123	67	29	113	884	529	79	4	21	1868
Enfeksiyon Hastalıkları	17	131	83	48	29	80	98	72	11	24	593
Radyoloji ve Tıbbi Laboratuvar	12	19	35	10	3	7	17	13	6	9	131

Turistin sağlığı kapsamında sağlık kuruluşlarımıza başvuran hastaların ilk 10 ülke ve kliniklere göre dağılımına bakıldığında, Acil Tıp, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları için Rusya'dan, Aile Hekimliği için İngiltere'den, Enfeksiyon Hastalıkları için Almanya'dan, Radyoloji ve Tıbbi Laboratuvar için ise Azerbaycan'dan gelen turistlerin daha fazla başvuruda buldukları belirlenmiştir (Tablo 34).

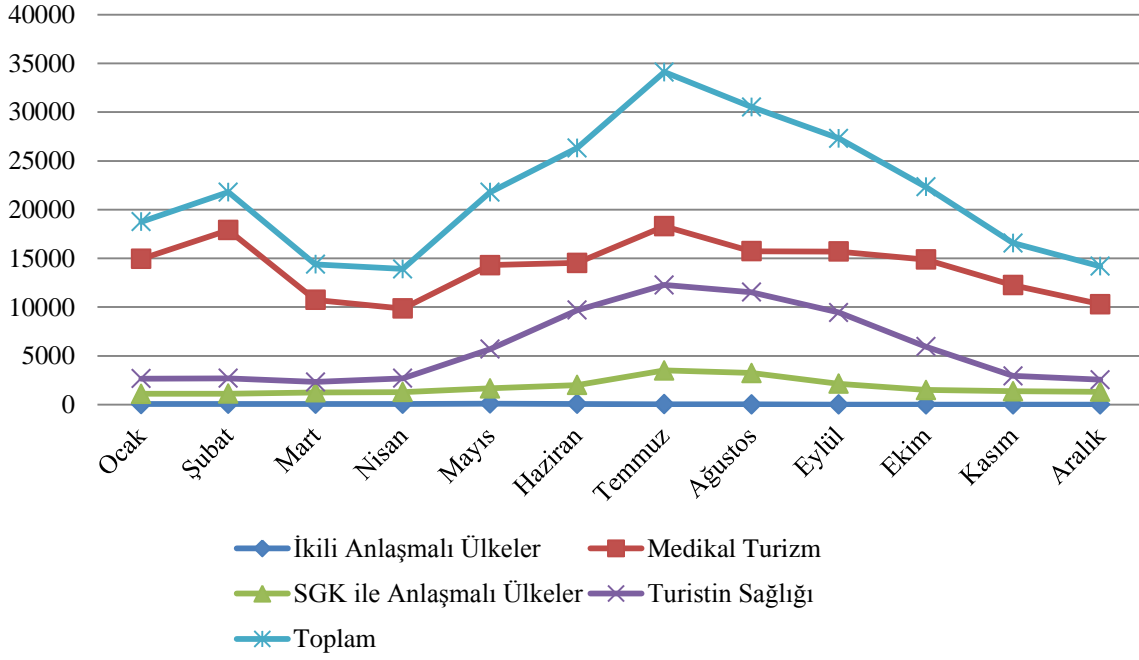
4.6. Aylara Göre Uluslararası Hastaların Dağılımı

Tablo 35. Aylar İtibariyle Türkiye’de Sağlık Hizmeti Alan Uluslararası Hasta Sayıları, 2012

Aylar	Hasta Geliş Şekli								Toplam
	İkili Anlaşmalı Ülkeler		Medikal Turizm		SGK ile Anlaşmalı Ülkeler		Turistin Sağlığı		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Ocak	56	10,3	14941	8,8	1106	5,1	2660	3,8	18763
Şubat	80	14,7	17907	10,6	1116	5,2	2694	3,8	21797
Mart	68	12,5	10742	6,3	1257	5,8	2329	3,3	14396
Nisan	70	12,9	9862	5,8	1292	6,0	2695	3,8	13919
Mayıs	108	19,9	14309	8,4	1660	7,7	5691	8,1	21768
Haziran	75	13,8	14538	8,6	2016	9,4	9691	13,8	26315
Temmuz	34	6,3	18298	10,8	3505	16,3	12271	17,4	34108
Ağustos	17	3,1	15729	9,3	3247	15,1	11529	16,4	30522
Eylül	10	1,8	15699	9,3	2147	10,0	9455	13,4	27311
Ekim	8	1,5	14881	8,8	1494	6,9	5950	8,4	22341
Kasım	8	1,5	12249	7,2	1367	6,3	2945	4,2	16569
Aralık	10	1,8	10307	6,1	1323	6,1	2553	3,6	14193
Toplam	544	100,0	169462	100,0	21530	100,0	70463	100,0	261999

Aylara göre Türkiye’de sağlık hizmeti almak için başvuran uluslararası hastaların geliş şekillerine bakıldığında, İkili Anlaşmalı Ülkelerden gelen hastaların en fazla Mayıs ayında, Medikal Turizm kapsamında gelen hastaların en fazla Temmuz ayında, Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşmalı Ülkeler kapsamında gelen hastaların en fazla Temmuz ayında, Turistin Sağlığı kapsamında başvuran hastaların da en fazla Temmuz ayında başvurdukları görülmektedir (Tablo 35 ve Grafik 35). Bu sonuçlar, ülkemize gelen hastaların tedavi amaçlı olarak daha çok yaz aylarını tercih ettiklerini göstermektedir.

Grafik 35. Aylar İtibariyle Türkiye’de Sağlık Hizmeti Alan Uluslararası Hasta Dağılımı, 2012

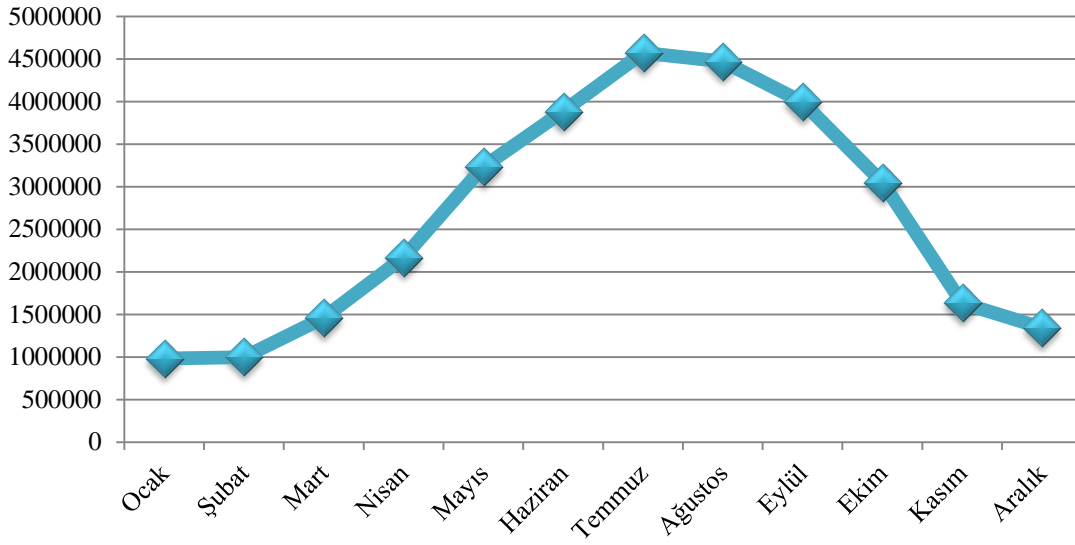

Uluslararası hasta sayılarının, özellikle turistin sağlığı kapsamında hizmet alan hastaların artış eğilimi, ülkemize gelen turist sayısının eğilimiyle de benzerdir (Grafik 36). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın verilerine göre turistlerin 2012 yılında aylara göre dağılımı Tablo 36 ve Grafik 36’da gösterilmektedir.

Tablo 36. Türkiye’ye Gelen Turist Sayılarının Aylara Göre Dağılımı, 2012

Aylar	Turist Sayısı
Ocak	981.611
Şubat	997.571
Mart	1.460.563
Nisan	2.168.715
Mayıs	3.232.926
Haziran	3.882.592
Temmuz	4.571.389
Ağustos	4.470.202
Eylül	3.991.415
Ekim	3.050.981
Kasım	1.631.647
Aralık	1.343.220
Toplam	31.782.832

Grafik 36. Türkiye'ye Gelen Turist Sayılarının Aylara Göre Dağılımı, 2012

Tablo 37. Aylar İtibariyle Medikal Turizm Kapsamındaki Hastaların Başvurduğu İlk 10 Klinik, 2012

Klinikler	Aylar												Toplam
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
Göz Hastalıkları	2342	2864	1335	1322	1687	1650	1864	1520	1448	1461	1760	1569	20822
Ortopedi ve Travmatoloji	1696	2222	1032	936	1446	1556	1888	1698	1682	1629	988	725	17498
İç Hastalıkları	1051	1345	979	929	1378	1445	2193	1942	2132	1906	937	742	16979
Kulak, Burun Boğaz Hastalıkları	1137	1387	696	590	855	1293	2611	2217	1215	1040	677	582	14300
Kadın Hastalıkları ve Doğum	973	1129	978	951	1170	1261	1450	1287	1351	1278	1297	1166	14291
Genel Cerrahi	670	791	544	562	885	1011	1413	1280	1096	926	618	470	10266
Ağız, Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi	1063	1351	655	504	888	864	888	685	862	813	723	612	9908
Beyin ve Sinir Cerrahisi	590	638	394	343	567	572	802	643	661	663	487	353	6713
Deri ve Zührevi Hastalıklar	750	1060	503	372	497	530	626	504	512	444	391	356	6545
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	407	375	347	369	490	634	675	607	604	496	521	478	6003

Medikal turizm kapsamında gelen hastaların klinikler bazında aylar itibariyle dağılımları incelendiğinde, hastaların Göz Hastalıkları, Ortopedi ve Travmatoloji, Ağız Diş ve Çene

Hastalıkları ve Cerrahisi ve Deri ve Zührevi Hastalıklar için en çok Şubat ayında; İç Hastalıkları, Kulak Burun Boğaz, Kadın Hastalıkları ve Doğum, Genel Cerrahi, Beyin ve Sinir Cerrahisi ve Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları için en fazla Temmuz ayında geldikleri belirlenmiştir. Bu durumda, hastalar ilk 10 klinik için en fazla Temmuz ve Şubat aylarında başvurmuşlardır (Tablo 37).

Tablo 38. Aylar İtibariyle Turistin Sağlığı Kapsamındaki Hastaların Başvurduğu İlk 5 Klinik, 2012

Klinikler	Aylar												Toplam
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
Acil Tıp	2172	1840	2022	2290	4777	8086	9838	9564	7692	4512	2565	2253	57611
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	112	110	164	242	588	1234	1944	1492	1334	1048	197	122	8587
Aile Hekimliği	276	642	68	89	211	258	337	349	315	233	75	71	2924
Enfeksiyon Hastalıkları	89	83	56	56	98	94	118	79	88	115	72	74	1022
Radyoloji ve Tıbbi Laboratuvar	11	19	19	18	16	17	26	43	25	50	36	33	313

Turistin sağlığı kapsamında başvuran hastaların klinikler bazında aylar itibariyle dağılımları incelendiğinde, hastaların Acil Tıp, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Enfeksiyon Hastalıkları için Temmuz ayında; Aile Hekimliği için Şubat ayında; Radyoloji ve Tıbbi Laboratuvar için ise Ekim ayında en fazla başvurdukları belirlenmiştir (Tablo 38).

Tablo 39. Aylar İtibariyle İkili Anlaşmalar Kapsamındaki Hastaların Başvurduğu İlk 10 Klinik, 2012

Klinikler	Aylar												Toplam
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
Kardiyoloji	8	15	23	6	21	13	5	1	1	1	0	2	96
Kalp ve Damar Cerrahisi	6	2	8	10	28	9	1	1	0	2	2	0	69
Beyin ve Sinir Cerrahisi	4	10	5	5	12	11	5	2	4	0	1	3	62
Ortopedi ve Travmatoloji	3	9	6	7	11	9	3	1	1	0	0	0	50
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	6	15	2	12	3	1	0	0	1	0	0	2	42
Göz Hastalıkları	11	4	2	5	6	2	1	1	0	0	1	0	33
Hematoloji	2	2	4	5	3	3	0	3	0	0	0	1	23
Üroloji	3	2	6	4	3	1	1	0	0	0	1	0	21
Tıbbi Onkoloji	5	7	1	1	2	1	1	1	1	0	0	0	20
Genel Cerrahi	1	0	3	1	2	5	5	0	0	1	0	0	18

Sağlık alanında ikili anlaşmalar kapsamında gelen hastaların Kardiyoloji ve Üroloji klinikleri için Mart ayında; Kalp ve Damar Cerrahisi, Beyin ve Sinir Cerrahisi, Ortopedi ve Travmatoloji hizmetleri için Mayıs ayında; Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ile Tıbbi Onkoloji için Şubat ayında; Göz Hastalıkları için ise Ocak ayında en fazla başvurdukları saptanmıştır (Tablo 39).

Tablo 40. Aylar İtibariyle Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşma Kapsamındaki Hastaların Başvurduğu İlk 10 Klinik, 2012

Klinikler	Aylar												Toplam
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
Göz Hastalıkları	236	294	243	249	326	300	517	464	291	221	291	342	3774
İç Hastalıkları	123	135	138	140	208	258	420	431	284	165	137	103	2542
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	53	40	59	86	80	165	506	402	195	105	63	87	1841
Ortopedi ve Travmatoloji	52	57	83	88	137	149	296	292	216	116	94	72	1652
Kulak Burun Boğaz Hastalıkları	54	48	60	65	84	113	316	305	156	79	63	91	1434
Kardiyoloji	57	64	86	65	103	136	166	146	124	128	91	61	1227
Genel Cerrahi	61	45	59	54	68	91	209	197	113	50	47	47	1041
Nefroloji	54	32	59	58	88	122	88	96	90	85	71	49	892
Deri ve Zührevi Hastalıklar	48	31	43	51	58	88	163	142	85	67	57	51	884
Kadın Hastalıkları ve Doğum	35	32	33	47	57	65	135	157	94	45	40	47	787

Sosyal Güvenlik kapsamında başvuran hastaların klinikler bazında aylar itibariyle dağılımları incelendiğinde, hastaların ilk 10 klinik için Nefroloji dışında Temmuz ayında; Nefroloji için ise Haziran ayında daha çok başvurdukları belirlenmiştir (Tablo 40).

4.7. Hastanelerin Akreditasyon Durumuna Göre Uluslararası Hastaların Dağılımı

Tablo 41. Hastanelerin Akredite Olma Durumlarına Göre Uluslararası Hasta Geliş Şekilleri, 2012

Hasta Geliş Şekli	AKREDİTE OLMA DURUMU				Toplam	
	Akredite		Akredite Değil			
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
İkili Anlaşmalı Ülkeler	3	0,6	541	99,4	544	100,0
Medikal Turizm	62914	37,1	106548	62,9	169462	100,0
SGK ile Anlaşmalı Ülkeler	3823	17,8	17707	82,2	21530	100,0
Turistin Sağlığı	4939	7,0	65524	93,0	70463	100,0
Toplam	71679	27,4	190320	72,6	261999	100,0

Uluslararası hastaların % 27,4'ü Joint Commission International (JCI) tarafından akredite edilmiş olan hastanelere, % 72,6'sı ise akredite olmayan hastanelere başvurmuştur. Başka bir deyişle, dört uluslararası hastadan birinin akredite hastaneleri tercih ettiği söylenebilir (Tablo 41). Burada, başvuru toplam akredite olan ve olmayan hastane sayılarının da dikkate alınması gerekmektedir. Uluslararası hastaların başvurduğu toplam hastane sayısı 899'dur. Bu hastanelerden sadece 33'ü akredite hastane olup diğerleri uluslararası akreditasyon (JCI) belgesine sahip değildir. Akreditasyon belgesine sahip 33 hastaneye toplam 71679 uluslararası hasta başvurmuştur. Bu durumda akredite hastane başına düşen ortalama uluslararası hasta sayısı 2172'dir. Akredite olmayan hastaneler için aynı şekilde hesaplanan ortalama hasta sayısı ise 220'dir (Tablo 42). Uluslararası akreditasyon belgesine sahip olan hastaneler, bu belgeye sahip olmayan hastanelere göre 10 kat fazla uluslararası hasta çekmiştir. Bu hastaların çoğu medikal turizm kapsamında gelen hastalardır.

Diğer yandan, ikili anlaşmalı ülkelerden gelen hastaların neredeyse tamamı (% 99,4), medikal turistlerin % 62,9'u, Sosyal Güvenlik Kurumu ile anlaşmalı ülkelerden gelen hastaların % 82,2'si ve turistin sağlığı kapsamında gelen hastaların % 93'ü akredite olmayan hastanelere başvurmuştur (Tablo 41).

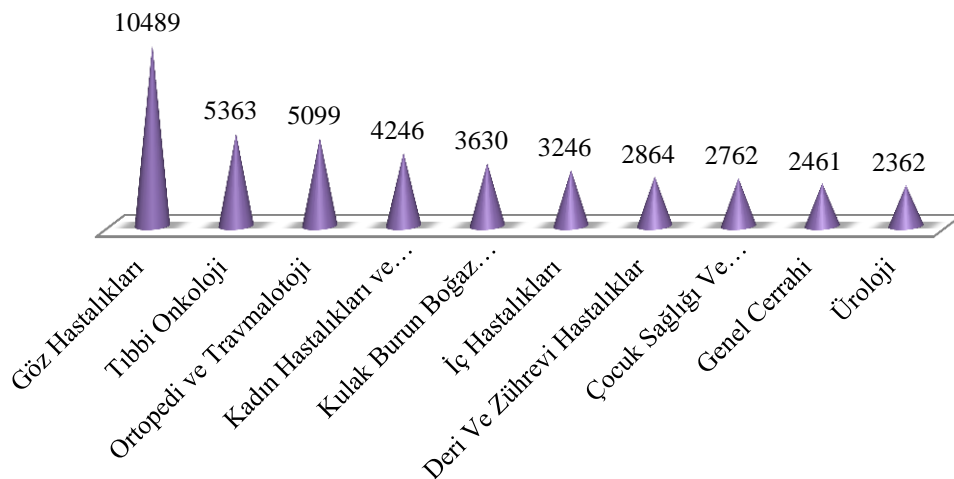
Tablo 42. Akredite Olan ve Olmayan Hastaneler Başına Düşen Hasta Sayıları, 2012

	Medikal Turizm			Turistin Sağlığı			Toplam*	
	Akredite Olan Hastaneler	Akredite Olmayan Hastaneler	Toplam	Akredite Olan Hastaneler	Akredite Olmayan Hastaneler	Toplam	Akredite Olan Hastaneler	Akredite Olmayan Hastaneler
Başvuran Hasta Sayısı	62914	106548	169462	4939	65524	70463	71679	190320
Başvurulan Hastane Sayısı	33	755	788	30	601	631	33	866
Hastane Başına Düşen Hasta Sayısı	1906	141	215	164	109	112	2172	220

* Toplam sütununa, İkili Anlaşmalı Ülkeler ve SGK ile Anlaşmalı Ülkeler kapsamında başvuran hastalar ve bu hastaların başvurduğu hastaneler de dahildir.

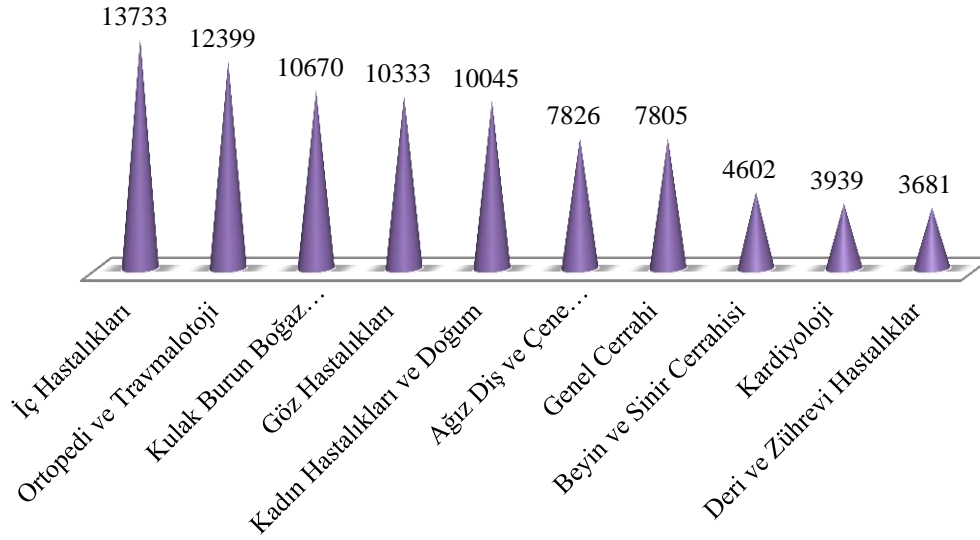
Medikal turizm kapsamında hastaların akredite olan hastanelere başvurdukları ilk 10 kliniğe bakıldığında, 10489 hasta ile Göz Hastalıklarının ilk sırada yer aldığı ve bu sayının diğer kliniklere göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir (Grafik 37).

Grafik 37. Medikal Turizm Kapsamında Hastaların Akredite Olan Hastanelere Başvurdukları İlk 10 Klinik, 2012

Medikal turizm kapsamında hastaların akredite olmayan hastanelere başvurdukları ilk 10 kliniğe bakıldığında ise, 13733 hasta ile İç Hastalıkları ve 12399 hasta ile Ortopedi ve Travmatoloji kliniklerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir (Grafik 38).

Grafik 38. Medikal Turizm Kapsamında Hastaların Akredite Olmayan Hastanelere Başvurdukları İlk 10 Klinik, 2012

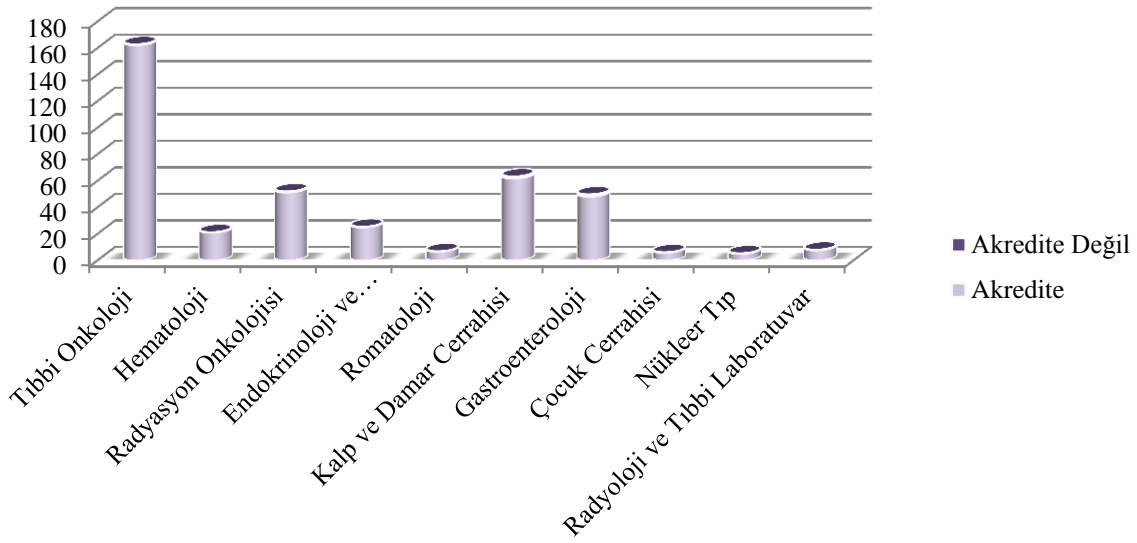

Tablo 43'te ve Grafik 39'da akredite olan ve akredite olmayan hastanelerde klinik başına düşen ortalama medikal turist sayıları verilmiştir. Klinik başına düşen ortalama hasta sayıları, o klinikte tedavi gören toplam hasta sayısının tedavi gördükleri toplam hastane sayısına bölünmesiyle bulunmuştur. Bunun sonucunda, akredite olan hastanelerle olmayan hastaneler arasında klinik başına düşen ortalama hasta sayısı arasındaki en büyük farkın Tıbbi Onkoloji, Hematoloji, Radyasyon Onkolojisi, Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları ve Romatoloji kliniklerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 43. Hastanenin Akreditasyon Durumuna Göre Klinik Başına Düşen Ortalama Medikal Turist Sayısı, 2012

Klinikler	Akredite	Akredite Değil	Akredite/Akredite Değil
Tıbbi Onkoloji	162,5	0,5	325,0
Hematoloji	21,2	0,2	106,0
Radyasyon Onkolojisi	51,5	0,6	85,8
Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları	25,2	0,3	84,0
Romatoloji	6,9	0,1	69,0
Kalp ve Damar Cerrahisi	62	1,4	44,3
Gastroenteroloji	48,4	1,5	32,3
Çocuk Cerrahisi	6,1	0,2	30,5
Nükleer Tıp	5,3	0,2	26,5
Radyoloji ve Tıbbi Laboratuvar	7,9	0,3	26,3
Göz Hastalıkları	317,8	13,7	23,2
Göğüs Cerrahisi	8,6	0,4	21,5
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	50	2,4	20,8
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	83,7	4,3	19,5
Deri ve Zührevi Hastalıklar	86,8	4,9	17,7
Nöroloji	51,4	3,0	17,1
Üroloji	71,6	4,3	16,7
Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi	32,1	2,1	15,3
Göğüs Hastalıkları	31,7	2,4	13,2
Kardiyoloji	60,8	5,2	11,7
Beyin ve Sinir Cerrahisi	64	6,1	10,5
Kadın Hastalıkları ve Doğum	128,7	13,3	9,7
Anesteziyoloji ve Reanimasyon	5,8	0,6	9,7
Ortopedi ve Travmatoloji	154,5	16,4	9,4
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları	5	0,6	8,3
Kulak Burun Boğaz Hastalıkları	110	14,1	7,8
Genel Cerrahi	74,6	10,3	7,2
Ağız Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi	63,1	10,4	6,1
İç Hastalıkları	98,4	18,2	5,4
Nefroloji	9	3,0	3,0
Alerjik Hastalıklar	0,5	0,3	1,7
Kemik İliği ve Organ Nakli Transplantasyonu	1,4	0	-

Grafik 39. Hastanenin Akreditasyon Durumuna Göre Klinik Başına Düşen Ortalama Medikal Turist Sayısı (İlk 10 Klinik), 2012

4.8. Grup Hastanelere Göre Uluslararası Hastaların Dağılımı

Tablo 44. Grup Hastanelere Başvuran Hastaların Geliş Şekillerine Göre Dağılımı, 2012

Grup Hastaneler	Hasta Geliş Şekli				Toplam	
	Medikal Turizm	SGK ile Anlaşmalı Ülkeler	Turistin Sağlığı	İkili Anlaşmalı Ülkeler	Hasta Sayısı	Hastane Sayısı
Bayındır Hastaneler Grubu	7569	73	705	0	8347	3
Özel Hospitadent Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri	115	73	2	0	190	4
Özel Medica Hospital	6599	190	324	0	7113	6
Özel Medline Hastaneleri	1935	67	1187	0	3189	6
Özel Universal Hastaneleri	2428	29	194	0	2651	7
Özel Medical Park Hastaneleri	21728	2568	2497	0	26793	15
Özel Dünya Göz Hastaneleri	8029	2134	165	0	10328	13
Özel Acıbadem Hastaneleri	17584	231	2054	0	19869	15
Grup Hastaneler Toplamı	65987	5365	7128	0	78480	69
Diğer Hastaneler	103475	16165	63335	544	182975	830
Genel Toplam	169462	21530	70463	544	261999	899

2012 yılı itibarıyla Türkiye’de üç veya daha fazla hastaneden oluşan 8 grup hastanesine uluslararası hasta başvurusu olmuştur. Bu 8 gruba bağlı toplam 69 hastaneye 2012 yılında toplam 78.480 hasta başvurmuştur (Tablo 44). Dolayısıyla, uluslararası hastaların % 30’u (78.480/261.999) grup hastanelere başvurmuştur. Grup hastanelere başvuran hastaların % 84’ü medikal turizm kapsamında gelirken sadece % 9’u turistin sağlığı kapsamında başvurmuş, % 7’si ise Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşmalı ülkelerden gelmiştir.

2012 yılında Türkiye’ye gelen toplam 169.462 medikal turistin % 39’u (65.987), Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşmalı ülkelerden gelen toplam 21.530 hastanın % 25’i (5.365) ve turistin sağlığı kapsamında gelen toplam 70.463 hastanın % 10’u (7.128) grup hastanelere gelmiştir.

Türkiye’de sağlık hizmeti alan yaklaşık 3 uluslararası hastadan birinin grup hastaneleri tercih etmesinde, bu hastanelerin marka değeri taşıyor olmasının ve sağlık turizmine yönelik tanıtım çalışmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca 69 grup hastanesinden 15’i aynı zamanda JCI akreditasyonuna sahiptir.

Tablo 45. Medikal Turizm - Grup Hastanelerde En Fazla Başvurulan İlk 10 Klinik, 2012

Klinikler	Grup Hastaneler								
	Medical Park	Medline	Universal	Medicana	Acıbadem	Dünya Göz	Bayındır	Hospitadent	Toplam
Göz Hastalıkları	2383	1282	253	734	1019	8023	636	0	14330
Ortopedi ve Travmatoloji	2547	101	265	618	1874	0	725	0	6130
Kulak Burun Boğaz Hastalıkları	1686	102	201	505	1355	0	662	0	4511
İç Hastalıkları	2014	89	207	586	949	0	423	0	4271
Kadın Hastalıkları ve Doğum	1374	98	153	443	1527	0	356	0	3952
Deri ve Zührevi Hastalıkları	1328	49	130	384	1102	0	606	0	3599
Ağız Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi	1436	0	2	258	476	0	799	115	3086
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	641	21	21	219	1671	0	374	0	2947
Üroloji	1034	25	115	303	748	0	313	0	2538
Genel Cerrahi	1081	31	121	318	635	0	305	0	2491

Grup hastanelerde en fazla tercih edilen ilk 10 kliniğe bakıldığında, Medical Park ve Acıbadem Hastanelerinin Göz Hastalıkları hariç diğer kliniklerin hepsinde ön plana çıktığı, Dünya Göz Hastanesinin sadece Göz Hastalıkları alanında hizmet verdiği ve bu alanda lider bir konumda olduğu, Bayındır Hastanesi'nin ise Ağız, Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi'nde Medical Park Hastaneler Grubundan sonra ikinci sırada yer aldığı belirlenmiştir (Tablo 45).

Tablo 46. Medikal Turizm- Kliniklere Göre Hastanelere Gelen Hasta Sayısı, 2012

Klinikler	Grup Hastaneler (69 hastane)		Diğer Tüm Hastaneler (830 hastane)		Grup Hastane Başına Düşen Hasta Sayısı/ Grup Olmayan Hastane Başına Düşen Hasta Sayısı
	Toplam Hasta Sayısı	Hastane Başına Düşen Hasta Sayısı	Toplam Hasta Sayısı	Hastane Başına Düşen Hasta Sayısı	
Romatoloji	225	3,3	56	0,1	33,0
Göz Hastalıkları	14326	207,6	6496	7,8	26,6
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	2116	30,7	1368	1,6	19,2
Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları	618	9,0	456	0,5	18,0
Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi	1581	22,9	1085	1,3	17,6
Deri ve Zührevi Hastalıklar	3599	52,2	2946	3,5	14,9
Gastroenteroloji	1490	21,6	1267	1,5	14,4
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	2947	42,7	3056	3,7	11,5
Radyasyon Onkolojisi	1010	14,6	1107	1,3	11,2
Üroloji	2538	36,8	3037	3,7	9,9
Diğer	35537	515,0	82601	99,5	5,2
Toplam	65987	956,3	103475	124,7	7,7

Hastane başına düşen hasta sayısı açısından diğer tüm hastanelerle karşılaştırıldığında, grup hastaneler en fazla Romatoloji için tercih edilmiştir, bunu Göz Hastalıkları ile Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon izlemektedir. Tüm klinikler birlikte değerlendirildiğinde ise, grup hastanelerin diğer hastanelere göre yaklaşık 8 kat daha fazla tercih edildiği belirlenmiştir (Tablo 46).

4.9. Uluslararası Hasta Gelirleri

Tablo 47. Medikal Turizm ve Turistin Sağlığı – 2012 Yılı Kamu ve Özel Sektör Tahmini Gelirleri

		2012 Yılı		
		Hasta Sayısı	Hasta Başına Gelir USD	Toplam Gelir USD
Medikal Turizm	Kamu	14.766	9.000	132.894.000
	Özel	154.696	12.000	1.856.352.000
Turistin Sağlığı	Kamu	22.491	2.000	44.982.000
	Özel	47.972	4.000	191.888.000
Toplam		239.925		2.226.116.000

Tablo 47’de 2012 yılında medikal turizm ve turistin sağlığı kapsamında kamu ve özel sektör tarafından elde edilen tahmini gelirler verilmiştir. Gelirler, Sağlık Bakanlığının 2011/41 sayılı genelgesinde kamu sağlık kuruluşlarında sağlık turizmi ve turistin sağlığı çerçevesinde sunulması planlanan seçilmiş işlemlerin fiyatlarından yararlanılarak ve kamu ile özel sektördeki gelirler göz önünde bulundurularak Sağlık Bakanlığı tarafından ortalama olarak hesaplanmıştır.

T.C. Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 6 Temmuz 2013 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 10. Kalkınma Planı’nda 2018 yılı için 750.000 medikal turistin geleceği ve 5,6 milyar dolar gelir elde edileceği tahmin edilmiştir. Bu doğrultuda, 2018 yılında sağlık turizmi gelirlerin yaklaşık olarak 3 kat artacağı tahmin edilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türkiye’de sağlık hizmeti alan uluslararası hastaları geldikleri ülkeler, iller, aylar, hastaneler, klinikler vb. açısından analiz etmek ve raporlamak, bu bağlamda Türkiye’nin medikal turizm alanındaki mevcut durumunu ortaya koymak ve medikal turizm ile ilgili olarak oluşturulacak politikalara rehberlik edecek önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde bu bölümde çalışmanın analiz kısmında elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur.

Türkiye’de Medikal Turizm konusunda yapılan analizlerde ilk defa “uluslararası hasta” kavramı çerçevesinde bu rapor kapsamında bir değerlendirme yapılmış ve “uluslararası hasta” kavramı dört alt bileşen bağlamında analiz edilmiştir. Bunlar; medikal turizm kapsamındaki hastalar, turistin sağlığı kapsamındaki hastalar, sağlık alanında ikili anlaşmalı ülkelere gelen hastalar ve Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşmalı ülkelere gelen uluslararası hastalardır. Bu özelliği ile bu rapor 2011 ve 2012 yıllarında üretilen raporlardan farklılık arz etmektedir. Ayrıca, ilk defa uluslararası hastaların tercihleri hastanelerin akreditasyon durumuna ve grup hastanelere göre de irdelenmiştir.

Daha önce de ifade edildiği üzere bu rapor Sağlık Bakanlığı’nın “Yabancı Hasta Kayıt Sistemi” (YHKS) kapsamında toplanan verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasına dayanmaktadır. Ancak YHKS kurulduğu günden bu yana sürekli iyileştirilmesine rağmen halen veri girişlerinin dikkatli bir şekilde yapılmaması gibi basit nedenlerden dolayı tam ve güvenilir değildir. Bu durum daha ayrıntılı ve kapsamlı ileri analizlere olanak tanımamaktadır. Kayıt Sisteminin belirtilen dört alt bileşen bağlamında sağlıklı veri girişine izin verecek şekilde tasarlanması gerekmektedir. Aynı zamanda veri girişlerinin de doğru yapılması için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Aksi halde uluslararası hasta hareketliliği ile ilgili doğru kararların verilmesi, politikaların üretilmesi ve uygulanması mümkün olmayacaktır.

Ayrıca, bundan sonraki analiz ve raporlama çalışmalarında sağlık turizmi sektörüne bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde bakabilmek için, uluslararası hasta verilerine ek olarak sağlık turizmini oluşturan diğer alanlar olan termal turizm, yaşlılara yönelik turizm ve engellilere yönelik turizm kayıtlarının da sağlıklı bir şekilde tutulması ve entegre bir şekilde sunulması gerekmektedir.

Türkiye’nin 2012 yılı uluslararası hasta verilerinin analizi sonucu ortaya çıkan uluslararası hasta kümelenmesine ve haritasına bakıldığında; sağlık hizmetleri alt yapısı iyi olan, uluslararası standartlarda sağlık hizmeti üretimi yapan, bu anlamda JCI akreditasyon belgesine sahip, grup hastanelerin bulunduğu ve özel sağlık hizmetleri sektörünün kümelenildiği, direkt uçuşların olduğu geleneksel turizm bölgelerinin ve illerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Devlet otoritelerinin sağlık turizmini planlamada ve koordine etmede, sağlık serbest bölgelerini oluşturmada ve teşviklerde bu verileri dikkate almasında yarar görülmektedir. Ayrıca sağlık turizmi sektörüne girmek isteyen veya bu alanda büyümek isteyen özel sektör aktörlerinin de bu bulguları dikkate alması ve ona göre yatırım kararlarını alması önerilmektedir.

Elde ettiğimiz bulgular sonucunda Türkiye’de sağlık hizmeti alan uluslararası hasta sayılarının yıllara göre artış gösterdiği belirlenmiştir. Bu hastaların daha çok özel hastaneleri tercih ettiği tespit edilmiştir. Özel hastanelerin daha kaliteli ve daha rekabete dayalı hizmet sunması, daha fazla tanıtım yapması gibi nedenlerden dolayı ön plana çıktığı söylenebilir.

Ülkemize 2012 yılında 261.999 uluslararası hasta gelmiş, bu hastaların 169.462’si medikal turist olarak tedavi amacıyla gelerek hastanelere başvurmuştur ve bu hastaların çoğunluğu yine % 91 oranıyla en fazla özel hastaneleri tercih etmiştir.

İllere göre bir değerlendirme yapıldığında ise uluslararası hastaların en fazla dünyada da turizmde önde gelen mekânlardan biri olan Antalya ilini ve tarihi eserleri, kültürel değerleri ve kaliteli, kurumsallaşmış, marka değeri yüksek çok sayıda özel hastanelerin bulunduğu İstanbul ilini tercih ettikleri görülmektedir. Bunun en önemli sebebi; bu illerin en çok turist çeken iller olması ve turistin sağlığı kapsamında hasta başvurularının çok olmasıdır. Türkiye, öne çıkan bu illeri daha fazla destekleyerek ve yatırımlar yaparak dünya çapında sağlık turizmi alanında markalaşmayı sağlayabilir.

Medikal turist ve Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşmalı ülkelerden gelen hastaların Göz Hastalıkları kliniğine, turistin sağlığı kapsamında gelen hastaların Acil Tıp kliniğine, sağlık alanında ikili anlaşmalı ülkelerden gelen hastaların ise Kardiyoloji kliniğine en fazla başvurdukları belirlenmiştir. Medikal turistler, turistin sağlığı kapsamında hizmet alanlar ve Sosyal Güvenlik Kurumuyla anlaşmalı ülkeler kategorisinde hizmet alanlar çoğunlukla özel hastaneleri tercih ederken ikili anlaşmalı ülkeler kategorisinde hizmet alan hastaların neredeyse tamamı eğitim ve araştırma hastanelerinden hizmet almıştır.

2012 yılında medikal turistler en çok Libya, Almanya ve Irak’tan gelmiş, turistin sağlığı kapsamında hizmet alan hastalar ise en çok Rusya, Almanya ve İngiltere’den gelmiştir. Genel olarak bakıldığında uluslararası hastaların en fazla geldikleri ülkelerin Almanya, Libya ve Rusya olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda ülkemiz uzak ülkelerden ziyade daha çok çevre ülkelere yönelik tanıtım çalışmaları yapmalıdır. Uluslararası hastalar en çok Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında hizmet almışlardır. Bu çalışmada elde edilen ilginç bulgulardan biri, 4 uluslararası hastadan birinin JCI tarafından akredite edilmiş olan hastaneleri tercih etmesi ve 3 uluslararası hastadan birinin ise üç veya daha fazla hastaneden oluşan grup hastanelerinden birini tercih etmesidir.

Son olarak, Türkiye’nin sağlık turizmi konusunda konumunu daha iyi sağlamlaştırabilmesi için sağlık turizmi ile ilgili uygun ve yerinde politika ve stratejiler belirlemesi gerekmektedir. Bunun için de Sağlık Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın yanı sıra sağlık turizmiyle ilgili olan diğer kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile hastaneler birlikte hareket etmelidir. Sağlık turizmi konusunda bir milli politika oluşturulmalı, tanıtım ve markalaşmaya çok önem verilmelidir.

6. KAYNAKLAR

1. Aydın D, Aypek N, Aydın C, Şahbaz P ve Arslan S. (2011). Türkiye’de Medikal Turizm, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
2. Aydın D, Constantinides C, Mike C, Yılmaz C, Genç A ve Lanyi A. (2012). Sağlık Turizminde Süreçler ve Aracı Kuruluşlar Araştırma Raporu, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
3. JCI Web Sitesi (2013). Akredite Hastane Sayısı <http://tr.jointcommissioninternational.org/entr/jci-accredited-organizations/>, (Erişim: 30.05.2013).
4. Kalkınma Bakanlığı (2013). Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018).
5. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri (2013). <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/5881,yabanci-ziyaretci-sayisi.pdf?0>, (Erişim: 25.05.2013).
6. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2013). Türkiye’de Kültür ve Turizm Verileri 2002-2011. <http://basin.kultur.gov.tr/basinodasi-edergi/2002-2011/index.html>, (Erişim: 25.05.2013).
7. Sağlık Bakanlığı (2013). Stratejik Plan 2013-2017 <http://www.saglik.gov.tr/TR/dosya/1-82966/h/stratejikplan20132017.pdf>, (Erişim: 05.06.2013)
8. Sağlık Bakanlığı (2012). Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, Ankara.
9. Sağlık Bakanlığı (2012). Sağlık Turizmi El Kitabı. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, BMS Matbaacılık, Ankara.
10. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, <http://www.saglik.gov.tr/SaglikTurizmi/belge/1-13986/201141-nolu-genelge-yayinlanmistir.html> (Erişim: 24.05.2013)
11. Yıldırım HH ve Altunkaya Ü. (2006). Türkiye’nin Sağlık Turizmi Potansiyeli ve Güçlükler www.absaglik.com/saglik_turizmi_turkiye.pdf, (Erişim: 12.06.2013).
12. UNWTO. (2012). UNWTO Tourism Highlights 2012 Edition. UNWTO.

7. EKLER

EK 1. Uluslararası Hastaların Geldikleri Tüm İller

İller	Hasta Geliş Şekli				Toplam*
	İkili Anlaşmalı Ülkeler	Medikal Turizm	SGK ile Anlaşmalı Ülkeler	Turistin Sağlığı	
Antalya	0	47649	4498	35020	87167
İstanbul	154	55985	5170	7533	68842
Ankara	390	16596	371	1569	18926
Kocaeli	0	13256	98	747	14101
İzmir	0	8324	1657	3944	13925
Muğla	0	5430	140	7613	13183
Aydın	0	3093	626	3409	7128
Karaman	0	213	3849	528	4590
Adana	0	3459	58	514	4031
Sakarya	0	120	2539	834	3493
Bursa	0	1998	306	992	3296
Gaziantep	0	2198	127	439	2764
Samsun	0	1067	558	195	1820
Mersin	0	819	36	812	1667
Kayseri	0	994	113	41	1148
Erzurum	0	905	13	155	1073
Şanlıurfa	0	582	68	314	964
Trabzon	0	441	3	480	924
Hatay	0	746	58	81	885
Balıkesir	0	355	87	413	855
Yalova	0	625	24	203	852
Konya	0	535	27	259	821
Rize	0	214	3	598	815
Çanakkale	0	338	10	415	763
Batman	0	490	204	31	725
Eskişehir	0	413	151	73	637
Tekirdağ	0	430	19	187	636
Edirne	0	320	16	194	530
Nevşehir	0	77	4	448	529
Mardin	0	277	5	237	519
Kahramanmaraş	0	106	178	197	481
Elazığ	0	43	217	117	377
Kastamonu	0	19	2	335	356
Denizli	0	73	65	204	342
Diyarbakır	0	145	4	146	295
Ordu	0	95	27	158	280
Kars	0	88	0	171	259
Afyonkarahisar	0	152	16	65	233
Artvin	0	47	2	159	208

Manisa	0	114	6	55	175
Yozgat	0	40	75	51	166
Amasya	0	31	30	89	150
Van	0	114	1	12	127
Muş	0	0	27	88	115
Zonguldak	0	24	21	54	99
Isparta	0	55	7	34	96
Bolu	0	56	0	27	83
Iğdır	0	54	2	16	72
Kırklareli	0	25	0	42	67
Çankırı	0	47	0	2	49
Şırnak	0	10	0	28	38
Çorum	0	21	4	7	32
Karabük	0	31	0	1	32
Sinop	0	3	1	25	29
Sivas	0	9	0	16	25
Kütahya	0	8	4	10	22
Osmaniye	0	12	0	9	21
Hakkari	0	4	0	16	20
Bartın	0	10	0	9	19
Ağrı	0	8	0	7	15
Niğde	0	5	0	8	13
Burdur	0	1	0	10	11
Kırşehir	0	3	0	7	10
Giresun	0	5	1	2	8
Erzincan	0	3	1	1	5
Gümüşhane	0	2	0	3	5
Kırıkkale	0	0	0	3	3
Uşak	0	2	0	0	2
Aksaray	0	1	0	0	1
Bingöl	0	0	0	1	1
Tokat	0	0	1	0	1
Bilinmeyen	0	47	0	0	47
Toplam	544	169462	21530	70463	261999

* Sıralama toplam sütununa göre yapılmıştır.

EK 2. Uluslararası Hastaların Başvurdukları Tüm Klinikler

Klinik Adı	Hasta Geliş Şekli				Toplam*
	İkili Anlaşmalı Ülkeler	Medikal Turizm	SGK ile Anlaşmalı Ülkeler	Turistin Sağlığı	
Acil Tıp	0	0	0	57611	57611
Göz Hastalıkları	33	20822	3774	2	24631
İç Hastalıkları	2	16979	2542	0	19523
Ortopedi ve Travmatoloji	50	17498	1652	0	19200
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	42	6003	1841	8587	16473
Kulak, Burun, Boğaz Hastalıkları	13	14300	1434	0	15747
Kadın Hastalıkları ve Doğum	9	14291	787	1	15088
Genel Cerrahi	18	10266	1041	0	11325
Ağız, Diş ve Çene Hastalıkları ve Cerrahisi	0	9908	659	0	10567
Deri ve Zührevi Hastalıkları	0	6545	884	0	7429
Beyin ve Sinir Cerrahisi	62	6713	502	3	7280
Kardiyoloji	96	5947	1227	0	7270
Üroloji	21	5575	708	0	6304
Tıbbi Onkoloji	20	5726	120	0	5866
Nöroloji	12	3955	661	0	4628
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	5	3484	676	0	4165
Nefroloji	7	2553	892	0	3452
Göğüs Hastalıkları	1	2824	603	0	3428
Kalp ve Damar Cerrahisi	69	3139	173	0	3381
Gastroenteroloji	11	2757	326	0	3094
Aile Hekimliği	0	0	111	2924	3035
Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi	3	2666	108	0	2777
Radyasyon Onkolojisi	6	2117	16	0	2139
Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları	2	1074	113	0	1189
Enfeksiyon Hastalıkları	0	0	92	1022	1114
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları	0	610	280	0	890
Hematoloji	23	831	14	0	868
Radyoloji ve Tıbbi Laboratuvar	4	468	21	313	806
Anesteziyoloji Ve Reanimasyon	1	611	52	0	664
Göğüs Cerrahisi	2	577	43	0	622
Çocuk Cerrahisi	6	366	46	0	418

Romatoloji	4	281	114	0	399
Nükleer Tıp	0	296	0	0	296
Alerjik Hastalıklar	0	233	18	0	251
Kemik İliği ve Organ Nakli Transplantasyonu	10	47	0	0	57
Bilinmeyen	12	0	0	0	12
Toplam	544	169462	21530	70463	261999

* Sıralama toplam sütununa göre yapılmıştır.

EK 3. Uluslararası Hastaların Geldikleri Tüm Ülkeler

Ülkeler	Hasta Geliş Şekli				Toplam*
	İkili Anlaşmalı Ülkeler	Medikal Turizm	SGK ile Anlaşmalı Ülkeler	Turistin Sağlığı	
Almanya	0	21084	12243	9932	43259
Libya	0	36534	0	2364	38898
Rusya Federasyonu	0	8281	0	19323	27604
Irak	0	15738	0	1188	16926
Hollanda	0	5525	6405	3029	14959
Azerbaycan	7	10888	185	1943	13023
İngiltere	0	6183	0	6273	12456
Romanya	0	5089	43	553	5685
Norveç	0	4388	0	1166	5554
Bulgaristan	0	4799	0	712	5511
Suriye	0	2524	0	1322	3846
Afganistan	211	2074	0	1496	3781
Gürcistan	0	2134	0	1568	3702
Fransa	0	1820	564	1283	3667
İsveç	0	2428	0	1158	3586
Danimarka	0	2803	0	745	3548
Ukrayna	0	2012	0	1434	3446
Kazakistan	0	2508	0	932	3440
Türkmenistan	0	2420	0	843	3263
Belçika	0	1632	560	823	3015
İran	0	1801	0	902	2703
İsviçre	0	1597	0	527	2124
Avusturya	0	811	708	495	2014
Birleşik Devletler	0	1567	0	430	1997
Amerikan Samoa	0	1404	0	481	1885
Özbekistan	0	1098	0	575	1673

Kırgızistan	0	1019	0	397	1416
Finlandiya	0	1030	0	297	1327
Polonya	0	695	0	584	1279
Kıbrıs	0	1078	0	95	1173
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	18	289	765	69	1141
Yunanistan	0	829	0	267	1096
Suudi Arabistan	0	673	0	406	1079
Moldovya	0	745	0	307	1052
İtalya	0	630	0	375	1005
Avustralya	0	564	0	317	881
Slovak Cumhuriyeti	0	522	0	328	850
İrlanda	0	494	0	310	804
Kosova Cumhuriyeti	88	631	0	72	791
Arnavutluk	94	577	11	90	772
Çek Cumhuriyeti	0	416	3	289	708
Türk ve Kaikos Adaları	0	503	0	187	690
Makedonya	0	470	38	106	614
İspanya	0	376	0	180	556
Sırbistan Karadağ	0	307	0	227	534
Somali	0	169	0	364	533
Kanada	0	374	0	148	522
Çin	0	340	0	178	518
Japonya	0	266	0	189	455
Sudan	100	266	0	33	399
Güney Kore	0	289	0	97	386
Filipinler	0	292	0	91	383
Fas	0	242	0	115	357
Brezilya	0	213	0	104	317
Mısır	0	221	0	96	317
Kuveyt	0	167	0	149	316
Cezayir	0	243	0	68	311
Birleşik Arap Emirlikleri	0	207	0	77	284
Hindistan	0	215	0	64	279
Belarus	0	174	0	93	267
Nijerya	0	218	0	41	259
Tunus	0	171	0	76	247

Macaristan	0	169	0	76	245
Ermenistan	0	151	0	88	239
Bosna Hersek	0	173	1	59	233
Yemen	26	184	0	22	232
Litvanya	0	109	0	95	204
Diğer	0	3619	137	1740	5363
Toplam	544	169462	21530	70463	261999

* Sıralama toplam sütununa göre yapılmıştır.